

культура

щоп'ятниці

1 липня 2016 р.

і життя

Духовний суверенітет

стор. 3

Київ образотворчий

стор. 8

Стереотипи злаmano!

стор. 12

Свято Івана Купала просто неба

стор. 2

Фото: Вікторія Філіп

редактор
Світлана СОКОЛОВА

наголос

■ ДЖАМАЛА – ДО ДНЯ КОНСТИТУЦІЇ

28 червня – в рамках фестивалю «Альфа джаз» – відбувся сольний концерт переможниці «Євробачення 2016» Джамали, приурочений до Дня Конституції України. Вперше за час існування фесту на знаменитому майданчику Едді Рознера виступив український артист.

Джамала підготувала програму із джазових композицій та кримськотатарських народних пісень, які виконала у супроводі джазового квартету. Співачка зізналася: проект «Душа Джамали» буде звучати один раз, і лише в рамках цього фестивалю.

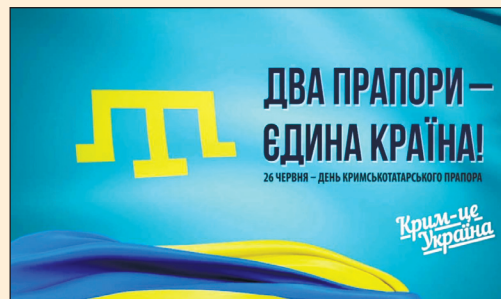
До речі, у світ вийшов альбом Джамали «1944», виданий на найбільшому в світі лейблі Universal Music Group, який здійснює реліз на території Європи. У ньому 12 композицій – вісім англійською і три українською мовою, в тому числі і «1944», з якою Джамала перемогла на міжнародному пісенному конкурсі «Євробачення 2016». Найближчим часом альбом буде випущений у США.

■ «КОЛИ МИ ПОВЕРНЕМОСЯ...»

В Україні відзначили День кримськотатарського прапора.

Увагу події приділили на сторінках у Facebook Президент України та міністр культури України. Петро Порошенко привітав кримських татар із Днем національного прапора. А під час виступу на урочистому засіданні Верховної Ради України з нагоди Дня Конституції наголосив: питання повернення Криму під український суверенітет стоїть на порядку денному так само, як і деокупація Донбасу.

Міністр культури Євген Нищук написав: «26 червня – день шанування національного прапора кримських татар, корінного народу Криму! Українського Криму!» Також він опублікував посилання на відео, де режисер фільму «Хайтарма» про депортацію кримських татар Ахтем Сейтаблаєв читає поезію «Коли ми повернемося...»

У багатьох містах, де оселилися кримські татари, які покинули батьківщину через окупацію, відбулися акції. У Херсоні розгорнули величезний прапор та влаштували автопробіг і змагання з кримськотатарської боротьби – куреш, скандували: «Крим – це Україна».

Найбільший стяг розгорнули у Києві (39 м).

Найсмівливіші влаштували автопробіг східним узбережжям Криму. Проїхали Феодосію, Коктебель, Ближнє, Джанкою.

Традиції – це сила

Лідія ОРЛЕНКО

Міністр культури має намір зрушити проблеми, які побачив під час робочої поїздки Полтавщиною.

У рамках робочого візиту Євген Нищук став гостем V Національного фестивалю гончарства у селі Опішному, до якого долучилися фахівці народного мистецтва: гончарі, художники-керамісти, ковалі, майстри вишивки з усієї країни та з-за кордону – США, Непалу, Японії, Австралії, Молдови. Про перебіг візиту інформує прес-служба Міністерства культури.

Окрім виставок, фотоконкурсів та демонстрації традиційних ремесел, в рамках фестивалю також провели Національний конгрес гончарів «Феномен Гончарів, Гончарів, Гончарів... в українському культурогенезі».

Міністр культури Євген НИЩУК на Полтавщині

«Традиції роблять нас сильнішими. Кожен народ ідентифікують за древніми археологічними розкопками – знаходять старовинні речі, досліджують орнаменти на них, відтворюють сторінки історії», – сказав міністр.

Євген Нищук також зазначив, що перед українцями постає багато питань, викликів та проблем, які необхідно вирішувати, налагоджуючи співпрацю між громадськістю та владою країни на усіх рівнях – області, району, селища.

«У контексті регіональних видатків, при децентралізації маємо усвідомити, що такі культурні Мекки, як Опішне, – це обличчя області, яке слід підтримувати, в тому числі і фінансово. Я хочу зрушити наболілі проблеми, які тут

є, зокрема ті, що стосуються під'їздів та доріг, бо ці місця мають відвідувати українці та гості з інших держав».

Міністр звернув увагу на актуальну для Опішного проблему з перейменуванням вулиць на виконання законів України про декомунізацію.

Разом з онуком славетного художника Василя Кричевського – Василем Лінде-Кричевським, що приїхав зі США, міністр відвідав відрасторований Музей мистецької родини Кричевських.

Євген Нищук побував також у Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному. І зазначив: опішненські музеї – приклад того, як, попри складну фінансову ситуацію в країні та невеликі обсяги фінансування сфери культури, заклад може бути успішним. Міністр наголосив, що підтримуватиме починання музейників у промоції гончарського мистецтва.

Насамкінець пан Нищук зустрівся з директором Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I–III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному» імені В. Кричевського та відвідав сам навчальний заклад. Міністр зауважив: видно, як у школі унаслідують роботу видатних майстрів, тут вчать талановиті діти – майбутні української і світової культури.

І цю роботу треба підтримувати – можливостями держави, грантами («...з колегами з Міністерства культури нині працюємо над тим, щоби стало можливим та вигідним і на законодавчому рівні залучати для розвитку також меценатські кошти»).

Фото: прес-служба Мінікультури

Чарівна містика Купала

У ніч із 6 на 7 липня українці відзначають свято Сонця, молоді, зустрічі вогню з водою, одне слово – Купала.

Купала – це бог Сонця та вогню, відомий ще як Колодій, Ярило та Калита. Кожен ім'я відповідало за певний етап у його житті. Підпарубком, себто Ярилом, бог ставав на день Святого Юрія, 6 травня (за старим календарем – 23 квітня). Слов'яни шанували Ярила, покровителя весняних робіт і кохання. Він ставав чоловіком 6 липня і перейменовувався на Купала.

На святкуванні Купала була ще героїня – Марена. За легендою, вона кохана Купала і, якщо він був втіленням вогню, то вона – води. Марена і Купало зустрілися в ніч на 7 липня, щоб об'єднатися, а наші предки символічно пускали вогняне колесо вниз по схилу, яке ефектно, з вогняними бризками,

скочувалося в річку. В цей день вогонь і вода зустрічаються одне з одним, як закохані.

Прибирання верби вінками та стрічками – обряд, що символізує прикрашення Марени перед зустрічю з Купалом. Дівчата говорили до деревця та водили довкола нього хороводи, щоб майбутня дружина Купала була весела й щаслива перед зустрічю з нареченим.

Завершальним акордом дійства на Купала були пошуки цвіту папороті. Люди вірили, що рівно опівночі на якусь хвилину на папороті виростає чарівна квітка, яка може виконати бажання.

Отже, що таке свято Купала? Містична «дівка в часі» чи звичайне гуляння молоді? Вирішувати вам. Та краще спробуйте спочатку відчувати все на собі. Тим паче, що така можливість є, адже 6 липня в музеї у Пирогові відбудеться велике стилізоване музичне дійство під егідою «SKANSEN MUSIC FEST». Саме там ви зможете взяти участь у всіх описаних вище обрядах і відчувати подих Сонця на собі!

Наталя ХАРЧЕНКО

Повністю публікацію читайте в журналі «Театрально-концертний Київ» № 5 за 2016 р.

редактор
Христина ДИЧКО

наголос

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ МІСІЇ – ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ

Богдан Червак: – Я намагаюся бути у Донецькій і Луганській областях якнайчастіше. Це пов'язано, передусім, із питаннями інформаційної безпеки, з відновленням українського мовлення на Донбасі. Також паралельно ми привозимо до зони АТО все, що потрібно українським бійцям. Ще рік тому це були продукти харчування, амуніція, медикаменти, а вже зараз я бачу, як змінюються запити. Нині дуже радіють українським книжкам, періодиці – цього там справді не вистачає.

Літературу ми передавали у школи, бібліотеки, поширювали серед бійців.

Наприклад, газету ОУН «Українське слово – Літаври» я залишав на всіх блокпостах. Солдати сприймали дуже радо. Кажали: «Це те, чого якраз бракує. Ми навіть будемо цивільним роздавати».

Такі культурологічні місії надзвичайно актуальні і потрібні – з огляду на питання інформаційної безпеки, котре, на жаль, досі не розв'язане. Зусиль, які здійснює влада, недостатньо, щоб ми могли твердо сказати: у головах цих людей – уже порядок.

От у центрі Новоайдара встановили гучномовець, і звідти весь день звучить українське радіо. Хто слухає, хто ні, але українські передачі, пісні залишаються у свідомості. Однак, якщо ви поїдете далі, побачите супутникові антени, спрямовані на Росію...

Звичайно, з цими людьми треба працювати.

Я часто порівнював ситуацію на Донбасі із проблемами, що з ними зіткнулися похідні групи ОУН, які пішли на Схід.

Улас Самчук дуже добре описував, як зустрічали О. Телігу: у Львові все, що вона говорила, сприймали «на ура»; у Києві її теж прийняли, але відразу пропонували розв'язати цілу низку питань, на які вона відповідей не мала.

Схожа ситуація зараз на Сході. Нам треба навчитися комунікувати з місцевими, як це робили похідні групи ОУН. Коли ви проаналізуєте їхню діяльність на Донбасі і Слобожанщині, то під кутом зору українізації побачите успіхи, яких ми сьогодні не маємо.

Там видавали десятки українських газет величезним накладом. І це стало можливим тільки тому, що ОУНівцям вистачило терпіння і насаги методично виконувати настанову О. Теліги: дати їм зрозуміти, що існує братерство в крові, що ми всі українці.

Зараз багато вважає за краще просто відмовитися від Сходу. Цього робити не можна. Там такі самі українці, як і ми. Вони справді перебувають під пресою російської пропаганди, тому слід протиставити їм український світ. І тоді буде результат.

Христина ДИЧКО

«Ми повинні набратися терпіння і нести українську культуру на Схід», – наголошує Богдан Червак, громадський і політичний діяч, історик, публіцист – людина спокійної вдачі та високого інтелектуального рівня, подвижник і патріот.

Журналісти дуже часто дивуються: як йому вдається поєднувати посаду першого заступника голови Держкомтелерадіо та керівництво Організацією українських націоналістів. Адже для багатьох позитивна взаємодія держави та патріотичного об'єднання – виглядає щонайменше неправдоподібно. Втім, Богдан Остапович руйнує стереотипи і доводить: ефективна праця на благо України – питання окремої особистості, а не посади чи звань.

Проблема духовного розвитку Донбасу – зараз як ніколи на часі. Тож говоримо про становище культури на Сході, шляхи українізації та методи налагодження контактів із місцевим населенням.

– Пане Богдане, якщо порівняти Вашу першу поїздку та останні: як змінилися люди в ментальному плані?

– Сказати, що ментально ми досягли змін на краще, повернули національну свідомість тамтешніх мешканців, – я не можу. Сьогодні ці території вважаються українськими виключно тому, що там багато озброєних людей, із цією силою рахуються всі, навіть не

лояльне до Української держави населення.

Але є і позитивні зміни. Коли я вперше був у Слов'янську, Краматорську, то відчувалася напруга з місцевими. Їх дратували патрулі, вони насторожено ставились до кожного, хто говорив українською. Зараз перебування наших солдатів сприймають більш позитивно, а не як дестабілізуючий фактор.

– Щодо літератури: чи цікавляться там сучасною українською?

– Так. Я би злукавив, якби сказав, що там люблять виключно творчість Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки. Спектр зацікавлень надзвичайно широкий: від детективів до, власне, класики. Військовим більше імпонують книжки на історичну тематику. Добре, але насторожено сприймають книги про ОУН та УПА. Відчувається, що тут попрацювала російська пропаганда, є певні стереотипи й міфи, які треба розвіювати. Бракує різних видань – для всіх вікових категорій. Особисто у мене склалося враження, що української книжки там фактично не було.

– Вам доводилося зустрічатися із місцевими митцями?

– На жаль, ні. І з цим є проблема.

Мене здивував, наприклад, той факт, що всі українські газети, які там можна побачити, – привезені. Натомість місцева преса – дивна з точки зору киянина чи львів'янина. Ви не побачите там реально життя, пов'язаного із військовими, з волонтерами. Здавалося б, море матеріалу – цікавого та оригінального, який треба висвітлювати та інтерпретувати, адже там зосереджене військово-політичне життя усієї країни. Але – ні...

Правда, говорити про те, що на Донбасі немає якихось культурних осередків, було б неправильно. Вони є – досить активні, але малочисельні і ще не достатньо впливові для того, щоб наповнювати гуманітарний простір українським змістом.

– Яка ситуація у навчальних закладах?

– Я був приємно вражений школами і дитячими садочками: українська символіка, стенди, присвячені Героям Небесної Сотні, портрет Шевченка. Там надзвичайно радіють українській літературі.

Але є й інша ситуація. У Новоайдарі мені розповіли про сім'ю, де батьки відправляють дітей через річку – на човні – у школу, підконтрольну сепаратистам. Місцеве керівництво навіть пропонувало щодня возити учнів до української школи на автівці... Та – безрезультатно.

Дошкільнята, школярі, студенти – це ті, на кого слід зважати у першу чергу. Бо якщо ми програємо це покоління, то нам дуже важко буде в майбут-

ньому забезпечувати державність на цих територіях.

– Бачите шляхи подолання цієї проблеми?

Шлях єдиний – його запропонували ще О. Теліга та О. Ольжич. Ми повинні зараз іти з українськими культурологічними ініціативами на Донбас і пробувати їх реалізувати. Ґрунт для цього є, можливості теж. Інколи немає бажання, інколи забагато політики в наших діях. Але це – реально.

– Чи можливо спрогнозувати, що відбуватиметься там ближчим часом?

– На мою думку, якби солдати відійшли, то в нас би почалися дуже небезпечні процеси. Треба змиритися: ще тривалий час на Донбасі перебуватимуть у бойовій готовності наші військовики. Я б так сказав: на сьогодні українська армія є гарантом цілісності і суверенітету України.

Та сил армійців, щоб забезпечити духовний, культурний суверенітет, – недостатньо. Там люди мають відчувати, що Київ організовує щодо Донбасу українську гуманітарну політику. На це не треба шкодувати коштів і зусиль.

Мені дуже імпонують люди, які туди їздять, виступають. Це складно, не завжди дає миттєвий ефект, але така праця матиме хороші плоди.

– Які Ваші подальші плани щодо взаємодії зі Сходом України?

– Я не буду припиняти свої поїздки. Але відчуваю необхідність координувати власні дії з волонтерами. Із тими, яких уже перевіряв час, життя, з якими у нас насправді добрі взаємини.

На щастя, знаходжу розуміння і серед киян. Наприклад, Андрій Щекун, генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», на прохання допомогти з українською періодикою відразу позитивно відгукнувся. Коли я звернувся у видавництво «Дніпро» і сказав, що мені потрібні хороші українські книжки, навіть дуже цінні з точки зору їхньої вартості, в мене не було проблем їх отримати. І я можу багато таких видавництв назвати.

Подібна співпраця надзвичайно важлива. Вона робить нашу роботу системною. Головне – набратися терпіння, і все у нас вийде.

Фото з архіву Богдана ЧЕРВАКА

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

культура і війна

■ «ГРИМ» І «БЛИСКАВКА» НА СЦЕНІ

Їх спричинили художні самодіяльні колективи Донецької області з нинішнім центром у Краматорську. В рамках відзначення Днів Донеччини у Києві, які тривали з 14 до 16 червня, відбувся гала-концерт. Присутні вщерть заповненого концертного залу Українського дому не могли і подумати, що в цьому обстріляному снарядами краї нині може творитись таке мистецтво.

Почався концерт блискавичним виплигуванням із-за кулі танцюристів фольклорного гурту «ПРОЛОГ», яким керує Ірина Крюченко. Ця сцена одразу полонила глядачів. Можна було подумати, що виступають професійні артисти ансамблю імені П. Вірського з оновленими композиціями танців.

Без паузи чи оголошення цю сцену наповнили вокальні голоси. Глядачі почули незвичний сольний голос із художньою окрасою гармонік заслуженої артистки Любові Доброноженко (пісня «Моя Україна»). Їх зачарував новий, нечуваний для багатьох громадян України, голос Анастасії Галкіної у пісні «Журавочка». Подібне можна сказати і про вокалістку, лауреата міжнародних конкурсів Аліну Башкіну; Анастасію Лоскутову, лауреата всеукраїнських конкурсів, яка заспівала пісню «Рідна мова»; лауреата міжнародних конкурсів Сергія Слюсаренка, який виконав «Меморіал» Михайла Петренка.

Незвичні звуки пісень донеччан приковували увагу до сцени впродовж майже двох годин. А вже усього номерів було більше трьох десятків. І ось ця велика сцена Українського Дому зацвіла червоним кольором маку, за пелюстками якого не видно було і виконавців танцю.

Прощання глядачів із колективами Донбасу відбулося стоячи. І тут постає запитання: як у побитій снарядами, осколками і мінами частині Донецької області могло зацвісти таке національне українське мистецтво?

Запитуючи в одного глядача про враження від концерту, я почув, що це видовище варто записати на відеодиск чи флешку і посприяти, щоб його побачив і почув кожен український боєць в окопах.

Показ високохудожнього сценічного мистецтва відбувся завдяки професійній постановчій групі, зокрема, режисерові-постановнику О. Кашлакову та режисеру Т. Романовській, хореографу, народному артистові України Р. Малиновському; за підтримки голови Донецької облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації Павла Жебрівського, який після концерту зачитав тепле і щире привітання усьому колективу від Президента України Петра Порошенка.

Степан ФІЛІПЧУК

Зберегти ідентичність

Сергій ЛАЩЕНКО

Три роки тому я писав статтю про перший творчий гуцульсько-лапландський контакт, який відбувся у Львові.

Громадянин Швеції Даниель Вікслунд тоді грав на скрипці, а гуцул з Ворохти Петро Петрович – на цимбалах.

Подумав тоді: це ж скільки мирних повоєнних десятиліть мусило піти на те, щоби світ став більш відкритим, і подібне стало можливим!

А як впливає на культуру війна? Тепер це питання – суперактуальне для українців. Думаю, що ґрунтовні дослідження попереду. Поки що йде накопичення матеріалу, зокрема, цікаві речі фіксує часопис «Культура і життя». Але це лише окремі золоті крупинки! Пригадую довгу розмову з бійцями «Грузинського легіону» перед їхньою відправкою в зону АТО. Виявляється, що за Україну на Донбасі воюють у першу чергу ті грузини, кого вигнали з рідних домівок – з Абхазії та Південної Осетії. Вже кому як не їм бути фахівцями у цьому питанні? Зникає корінне населення – значить, не

Поетеса з Маріуполя – Оксана СТОМІНА

буде там відповідної вишивки, чеканки, притаманних краю ікон, багатьох елементів побутової культури... Не буде й мови. Один боєць із боєм розповідав про те, як нелегально переправлявся через абхазько-грузинський кордон разом зі своїм старшим сином – аби той побачив обійстя прадіда. Бійці «Грузинського легіону» мріють про українську перемогу. Вистогіть у кривавому герці Україна – повернеться й грузинське населення до Абхазії та до Південної Осетії.

Так, війна суттєво впливає на культурну палітру тієї чи іншої території. Депортації, сотні тисяч переміщених, загибель або рання смерть багатьох діячів культури... Якою мірою зберігають свою культурну ідентичність депортовані з рідних місць фіни Виपुरі (це переданий Радянській Росії у 1940 році Виборг) чи німці Пруссії? Про це знаємо небагато. Чверть століття тому Дітріх А. Льюбер, професор Каліфорнійського університету (за походженням прибалтій-

ський німець) писав про те, як любить спілкуватися з євреями, вихідцями з Латвії. А вже саме в Ізраїлі євреї зберегли особливу балто-німецьку вимову. Самі ж балтійські німці, опинившись далеко від рідних домівок, так уже не говорять, бо перемішалися й асимілювалися.

Так, війна руйнує, але вона ж і створює нові острівці культури. Варто лише згадати село Зміївку на Херсонщині. В 1781 році, після перемоги Росії над Швецією у Північній війні, за наказом Катерини II шведів, які проживали на острові Даго (тепер це Естонія), було відправлено освоювати береги Дніпра. Тисяча селян-шведів вирушила в далеку путь, але половина з них померла в дорозі...

Підселяли й німців – кілька десятків родин. А в середині ХХ століття тут опинилося понад дві тисячі українців, депортованих із західнобуківських сіл. І теж внаслідок війни та перегляду кордонів. Тепер у Зміївці немає пам'ятника Леніну. Зате є меморіал «Борцям за волю України». І не рідкістю є змішані шведсько-німецькі шлюби, діти яких вважають себе українцями.

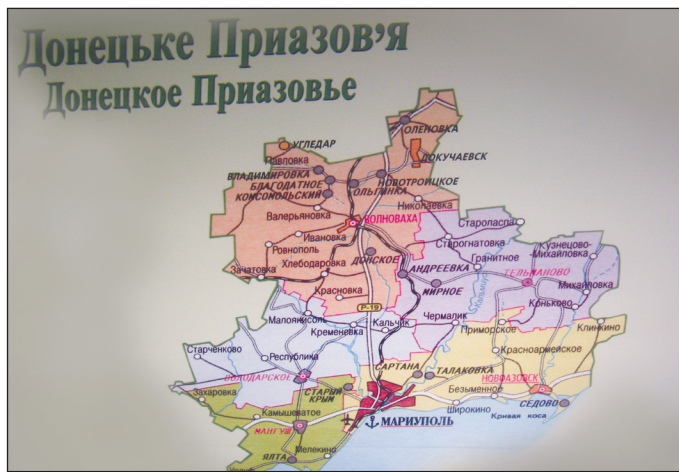
Переоцінка цінностей

Що принесла війна на Донбас? З одного боку, відбулася масштабна «зачистка» окупованих територій від активного українського ядра.

А що на визволених територіях? Все ж є ознаки активізації проукраїнської частини соціуму.

У Львові частіше можна зустріти активістів із Маріуполя, Бахмута чи Краматорська, аніж із Черкас чи Кіровограда. На визволених землях Донбасу бувають волонтери зі Львова, Тернополя, Луцька. Ризикну зробити прогноз: на «нашому» Донбасі скоро зміцніє проукраїнський сегмент.

Я бачив, з яким інтересом бійці «Грузинського легіону» намагалися прочитати україномовний матеріал про уродження Тбілісі Сергія Параджанова. А волонтерки-художниці з Маріуполя Олена Українцева та Ганна Торка-

єнко уважно дивилися число «Культури і життя» з матеріалом Христини Дичко про художницю з Луганщини Лесю Тищенко. А вже вони також іздять на передову і також фіксують багато деталей про ЦЮ війну. Або статтю Світлани Соколової «Епоха на полотнах».

Інтерес вояків на передовій викликали номери з козаками на першій сторінці – «Без минулого немає майбутнього» та «І повіє огонь новий з Холодного Яру...»

Поетеса з Маріуполя Оксана Стоміна у своєму вірші «Письмо Ещенедавнотру» пише

так, ніби остаточно визначилася і вже не має ілюзій стосовно «братерства»:

*Зачем тебе?
Из ВАШЕЙ Воркуты
Под телевизор,
пиво и фисташки
Не разглядеть
бумажные кресты
На окнах НАШЕЙ
девятитажки...*

Відбувається переоцінка цінностей навіть у близьких до лінії фронту містах, у середовищі етнічних росіян! Поспілкувався з Оксаною Стоміною у Маріупольському краєзнавчому музеї. Подарував їй число «Культури», де йдеться про святкування 760-річчя Львова. І переконався, що до емоційного крену в бік Карпат, Галичини, Львова, до зацікавлення українською культурою на Донбасі готові не лише україномовні.

Головний редактор
журналу «Пам'ятки України»
Анатолій СЕРИКОВ

пам'ятки України

■ «МОЛИТВА В ДЕРЕВІ»

— унікальний альбом-каталог музею-виставки Благодійного фонду Михайла РЯБЦЯ «Духовне відродження Закарпаття» стане подарунком тому, хто 6000-м приєднається до шанувальників ФБ-сторінки журналу «Пам'ятки України»: www.facebook.com/pamjatky.ukr.

■ ЛІЛІЯ ПАНАСЮК

із Австралії стала 4500-ю щасливицею-фоловером ФБ-сторінки спільноти читачів «Пам'ятки України».

Невдовзі пані Лілія отримала авіапоштою подарункове видання про Миколу Гоголя та свіжу пресу Національного газетно-журнального видавництва. Приємно, що упродовж короткого часу коло наших друзів значно розширилось не лише чисельно, а й географічно.

■ ОЛЕКСІЙ ЗАВОРОТНІЙ

із Рівного поповнив радісну статистику шанувальників Фейсбук-сторінки.

Пан Олексій уподобав нашу спільноту 5000-м! За тиждень у редакції на ювілейного шанувальника очікувала урочиста кава та особлива відзнака — подарунковий набір номерів «Пам'яток України» різних років, що стали вже бібліографічною рідкістю; журнали вручила панові Олексію Світлані ФЕЩЕНКО, відповідальний секретар Національного газетно-журнального видавництва.

■ ЗАМОВЛЯЙТЕ СТАРІ НОМЕРИ «ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ»!

Оплата грошовим переказом через будь-яке поштове або відділення банку. Передбачено доставку по Україні (окрім АР Крим та тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької областей).

Отримувач: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; телефон: (044) 498-2364; e-mail: nvu.cultura.sale@gmail.com.

Уточнюйте наявність номерів «Пам'яток України» за телефонами: (044) 498-2364, (097) 1111-756.

Є доступ через Viber та WhatsApp!

«**Читаймо разом «Пам'ятки України»!**» — новий проект журналу в соціальних мережах, який редакція відкриває того дня, коли існуюча сторінка ФБ-спільноти сягне 6000-го числа шанувальників. Виграють — усі!

ІНДЕКС ПЕРЕДПЛАТИ 74401

Різьблена скриня

Іван КОБАЛЬЧИНСЬКИЙ

У попередньому числі журнал «Пам'ятки України» розпочав розповідь про заслуженого діяча культури України, відомого етнографа і музейника Романа Кобальчинську. До уваги наших читачів два уривки зі спогадів про неї.

Пише її кандидат технічних наук, системотехнік за фахом, але поет за світобаченням, людина небайдужа, національно свідомою, жертвою, із великим життєвим досвідом і широкою душею Іван Кобальчинський.

Його спогади про дружину — з невідступним відчуттям гіркоти передчасної втрати та щирим бажанням донести громаді невисловлене пані Романою, зберегти і примножити її щирий і щедрий труд на українській ниві.

...Нагадаю ще один, характерний для Романи випадок вирішення непростих проблем розвитку столичного Національного музею народної архітектури та побуту України, зокрема поповнення його фондів якнайкращими творами

національного декоративно-ужиткового мистецтва.

Петро Корпанюк із Яворова, відомий збирач автентичних раритетів Гуцульщини та Покуття, запропонував провести виставку старовинних гуцульських різьблених скринь, народних меблів, столів та інших ужитково-мистецьких предметів XVIII — 30-х років ХХ століття.

Колекція формувалася П. Корпанюком упродовж багатьох років. Її представили одразу в кількох хатах експозиційної зони «Карпати» національного скан-

сену України. Романа подбала про тактовне доповнення виставки всім комплексом атрибутики гуцульського, бойківського і покутського народного мистецтва із фондової колекції музею.

Виставка набула розголосу, перетворилася на неординарну подію культурного життя столиці. Та й Романа старалася затримати в Києві якнайдовше експонати, завезені прямісінько з Карпат (лише меблів було більше сорока зразків!)

За цей час вона встигла науково опрацювати мистецтво-

технологічні особливості виготовлення народних меблів, опублікувати кілька статей. Всіма силами Романа прагнула втілити заздалегідь нею самою ухвалене рішення: унікальна колекція повинна зберігатися в музеї.

І в цьому їй допоміг відомий український політик, бізнесмен Олексій Івченко. Він дослухався до аргументації, викупив усю колекцію і подавав її столичному скансену.

На фото: відомий український політик, банкір та бізнесмен Олексій ІВЧЕНКО, колекціонер Петро КОРПАНЮК та Романа КОБАЛЬЧИНСЬКА обговорюють майбутнє рідкісної колекції старовинних скринь і народних меблів з українських Карпат (2006 рік)

ДОВІДКА

Петро КОРПАНЮК — український колекціонер, народився 29 березня 1968-го в селі Яворів Косівського району на Івано-Франківщині. Із 1980-х років збирає гуцульські різьблені скрині та столи XVIII — початку ХХ сторіччя, гуцульські листівки XIX — початку ХХ століття, полотна художників Закарпаття, Гуцульщини та Львівщини.

Від коноплі до ...сорочки

Характерною рисою Романи Кобальчинської, як етнографа, науковця і музейного працівника, було непереборне бажання вивчити та впровадити в суспільну свідомість все значуще з мистецьких надбань, народної творчості, звичаєвості.

З ними вона стикалася в дослідженнях, експедиціях, на святах майстрів, у науковій літературі, роботі над інтер'єрами.

У накопиченій за багато років домашній бібліотеці важко знайти наукові видання, книжки, журнали, газетні публікації, в яких не було б поміток, тлумачень чи якихось зауважень з приводу майбутнього використання матеріалу.

Особливо значимим був вплив Романи Кобальчинської на на-

родних майстрів щодо науково обґрунтованого використання в їхній творчості етнографічної атрибутики та звичаєвої практики.

Можливо найбільш яскравим прикладом такої співпраці науковця-етнографа і митця може бути багаторічне супроводження Романою творчості народної відомої майярки Софії Гоменюк. Фактично спіль-

но, окрім багатьох окремих творів, були створені два цикли картин.

Перший називається «Календар» і складається з 21 твору. Це мистецький аналог річного циклу свят і звичаєвих обрядів за книгою «Золоті ключі». Другий цикл — «Від коноплі до сорочки» — у 36 народних картинах ілюструє процес від посіву коноплі до

виробництва вжиткових речей з її волокна.

На мою думку, Романою до мистецького відображення Софією Гоменюк річного циклу свят, обрядів, важливого процесу творення вжиткових речей із коноплі спонукало часте спілкування з народним етнографом із Самбірщини Львівської області Володимиром Шагалю, який залишив унікальну спадщину з фіксацією і тлумаченням етнографічно-звичаєвих явищ українців.

Іван КОБАЛЬЧИНСЬКИЙ
На фото: картина із циклу «Від коноплі до сорочки»

Повністю публікації про Романа Кобальчинську та Володимира Шагалу читайте у черговому числі журналу «Пам'ятки України»

редактор
Світлана СОКОЛОВА

ВИСТАВКИ

■ УКРАЇНО-ГРУЗИНСЬКІ ВІДКРИТТЯ

Вам досі не дає спокою таємниця, яку вклав у свій знаменитий «Чорний квадрат» Казимир Малевич?

Мандрівник і фотограф-художник Іван Кugno ніби замкнув кут цієї геометричної фігури, відкривши у червні в приміщенні Канівського музею народного декоративного мистецтва четверту персональну виставку робіт «Українсько-грузинський ранок» із девізом: «Робімо світ кращим. Я і Ти». Іванова своєрідна інтерпретація «Чорного квадрата» є чи не цвяхом насиченої знахідками виставки. «Квадрат» фотограф вихопив, кинувши погляд на ледь осяяний ліхтарем вигин-поворот рідної канівської вулиці, яка тягнеться угору берегом рідного Дунайця...

«У подібному стилі виконано й роботи “Бакен”, “Осінні яблука”, “Фасад”, – зазначила художниця Любов Міненко. – Це нове у творчості Івана Кugno. Чи побажання друзів, чи події в Україні останніх років, чи недавня поїздка до Грузії, а, може, все разом, спонукало й появу справжніх портретів: на художніх фотографіях з’явилися люди. Не “доповненнями до пейзажів”, а яскравими самодостатніми образами. Це “Різо і Зейнаб” із грузинської серії, “Захисники Щастя” тощо.

До знахідок-перлин проситься «Білизна» – куточок сучасного Батумі – звичайний начебто будинок, вікон і балконів якого майже не видно за мотузками, увішаними мальовничими прострадлами, сорочками, сукнями... «Зелені мандарини», «Інтер’єр храму Святої Діви Марії в Гелаті, поблизу Кутаїсі» – список можна продовжити. Жага мандрівок, вражень, спілкувань підкидають отакі сюжети.

Дехто, як наприклад, автор цих рядків, стоячи біля світлин, згадав дні армійської служби у Грузії, а дехто, вперше відкривши для себе «Сільмаг – культурний центр» чи «Батумський пляж з одиноким відвідувачем», захотів і собі побувати у тих краях...

Новація – дотепні поетичні підписи до робіт: у стилі японських хоку, сповнені філософії, не позбавлені іронії чотиривірші...

Начальник департаменту культури Канева Галина Заболотна, однокласники, друзі й сусіди Івана Кugno відзначали його місцевий патріотизм, органічно поєднаний з українським. «Дніпро у ранковій димці» – канівці упізнають обриси берегів і круч, а хіба не близький пейзаж «Від Сяну до Дону» будь-якому українцеві?

Частину експозиції попередніх виставок Іван Кugno подарував музеєві – вони прикрашають стіни обабіч сходів. Переважно це красиви Канівщини, інших куточків Черкащини і Київщини.

Виставка у Каневі триватиме місяць.

Микола ЦИВІРКО

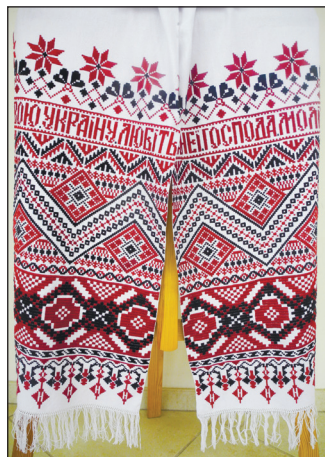
Вишитий скарб Донеччини

Георгій ЛУК’ЯНЧУК

У столичному Центрі української культури та мистецтва відкрилася виставка «Культурний простір Донеччини. Людмила Огнева: Українське вишиття».

Кожен регіон нашої держави має своє бачення орнаментів. Це виражається в різних символах, формуванні композицій, доборі кольорів. Таке розмаїття розкриває безмежні обрії української вишивки.

Відома українська вишивальниця Людмила Огнева займається вивченням меж

можливого у вишивці, цікавиться її змістом і значенням; шукає фольклорні паралелі між орнаментами різних регіонів України та докладас багато зусиль для збереження автентичних технік вишивання; досліджує вплив орнаментів, кольорів на фізичний та психічний стан людини. Унікальність представленої експозиції полягає в тому, що на ній зібрано твори різних періодів історії Української держави та її видатних осіб.

Відома дослідниця з Донецька представила взірці вишиванок видатних українців різних часів, чії справи визначали долю України: від князів Аскольда, Володи-

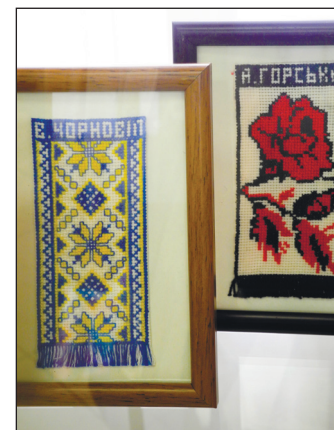
мира Великого, Данила Галицького, Гетьманів Богдана Хмельницького, Пилипа Орлика, Івана Мазепи, Павла Полуботка, Петра Калнишевського; народних месників Устима Кармелюка, Олекси Довбуша; геніальних «будителів» народного духу Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки.

Авторів Гімну України Павла Чубинського та Михайла Вербицького; видатних постатей доби УНР Симона Петлюри, Петра Болбачана; героя Крут Валентина Отамановського; діячів національно-визвольного руху Йосипа Сліпого, Євгена Коновальця, Степана Бандери, Романа Шухевича, Кирила Осмака, Данила Шумука. Героїв-прометеїв Василя Кукуха та Олекси Гірника; героїчних дисидентів Володимира Романюка, В’ячеслава Чорновола, Олекси Тихого, Василя Стуса, Алли Горської, – до новітніх героїв сучасності, донеччан: Володимира Рибак, закатованого за український прапор у Горлівці, Юрія Матушак, який загинув під Іловайськом, Героїв Небесної Сотні з різних регіонів України – усього більше 200 експонатів.

Представлені унікальні вишивки із сіл Чорнобильської зони із експозиції «Пам’ять і життя» зі зведеного громадського музею «Смолоскип» у Донецьку.

Залишається висловити подяку невтомним рукам пані Людмили та організаторам виставки: її ініціатору Максимові Потапчуку, лауреату премії імені Олекси Гірника Вікторові Тушійку, який допомагав волонтерам вивозити безцінні експонати з окупованого Донецька, та господині Центру української культури та мистецтва, його генеральному директору, пані Світлані Долеско.

Виставка триватиме до 28 червня.

Об’єдналися Схід і Захід

У Музеї Гетьманства презентовано виставку живопису Володимира Корнева та Людмили Тафійчук «Зійшлися криниці на побачення».

Митців єднає не лише творча дружба, але й родинні зв’язки. Володимир та Людмила – чоловік і дружина.

Володимир Корнев народився у місті Єнакієвому на Донеччині. Його батько був художником.

Захоплення мистецтвом передалося і сину. Твори митця знаходяться у Дніпропетровському художньому музеї, Львівській картинній галереї, приватних колекціях в Україні та за кордоном.

Найбільше любляє його роботи українська діаспора Канади та Австралії. Митець не може точно сказати, стільки створив полотен. Але на-

певне, що не менше ніж тисячу.

«Народне мистецтво для мене є природним виявом естетичного світогляду в моїх творах. Тішуся з того, що українське народне малярство з новою силою привертає до себе увагу», – каже Володимир.

Художник довго виношує творчі задуми, до дрібниць обмірковує образи, прораховує все, як у математиці. І тоді починає творити.

А Людмила Тафійчук народилася у селі Лазіщина Рахівського району на Закарпатті. Багато років займалася худож-

нім оформленням книг. Оформила понад 40 видань.

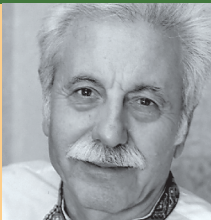
У 90-ті роки вперше потрапила на виставку Володимира Корнева. Від побаченого відбувся переворот у свідомості. Зрозуміла: до цього прагнула. Виникло бажання спробувати творити у не звичній манері. Нині картини пані Людмили зберігаються у приватних колекціях в 55 країнах. Відбулося 10 персональних виставок.

«Народження на полотні відбувається за допомогою світла з небес у сні або наяву. Натхнення приходять в оточенні буяння див природи», – поділилася таємницями художниця.

Художники прагнуть, аби люди в Україні та світі більше дізналися про «наївне малярство».

 Едуард ОВЧАРЕНКО
 Фото автора

редактор
Іван МАЛЮТА

постаті

ВДІЛИВ ОД СВОГО «МЕТРА»

Один із молодих поетів надіслав Різників електронною поштою добірку своїх опусів. Він із флегматичною добродушністю похвалив їх.

— Навіть написав автору, що вони майже геніальні, — зізнався мені. І після акторської паузи махнув рукою: — Щоправда, не збагну, в чому та «майже геніальність».

— То навіщо захвалювати, нагороджувати такими гіперболами?

— Бо той поет назвав мене... метром. Треба ж було вділити йому бодай кілька сантиметрів. Хіба мені шкода такого добра?

ЗІ СПАДКУ ІМПЕРІЇ

Він досі при нагоді користується жаргоном зеків радянської епохи. Іноді це призводить до конфузу. Але Олекса вважає, що цим спадком од більшовицької імперії треба користуватися, аби нагадувати про її надбання.

— Приїзди до готелю «Голосіївський». Без перепустки — при вході нема запертки. Я в камері 542-й. Зі зручностями: до параші зовсім близько. І не підглядає вертухай, — запросив мене з мобілки Різників, прибувши з гуртом із Товариства політ'язнів і репресованих. А заохотив обіцянку: — Коли закінчу літературні читання, подарую книжку «Козацькі прізвища і гени матінки Одеси».

Уявив те читання для сусідів по «камерах» і гостей. З одного випадку, коли він 2005 року завітав до мене з чималим пакунком щойно виданої книги спогадів і документів про Ніну Строкату-Караванську.

Як завше, прокинувся мій гість дуже рано, вже о 5-й щось писав за столом. Невдовзі двічі з кимось поспілкувався по телефону. Близько 7-ї знову набрав якийсь номер.

— Друже, виховані люди так рано не дзвонять, — зауважив йому.

— Треба дещо і декому нагадати, — підняв вказівний палець.

Наразі дзвінкий жіночий голос повідомив, що Олень іще відпочиває.

— Терміново викликає Одеса, — наголос Різників.

За хвилину-другу невдоволено відгукнувся господар:

— Що сталося, Олексо? Невже в Одесі — землетрус?

— Сергієнко, ти вже о 6-й повинен був застелити нари, хіба забув режимний розпорядок? Левко Лук'яненко повідомив, що також на ногах, під конвою дружини — на виході зі спальної зони. А Василь Овсієнко каже, що сидить за чашкою баланди, але має проблему з роботою без гудзика. Мабуть наврочили нашого друга: то він нібито міліціонерів під час арешту відірвав таку цінну річ од мундира, то на кухні втратив свого. Один ти мучиш боки в зоні дрімаків.

Вочевидь, вислухавши «угу» та «еґе ж», Різників нарешті повідомив, чому розбудив: — А сталося ось що. Я дописав і видав містерію «Бран», де згадує і тебе.

За деякий час Олекса, дочитавши розлогий розділ із поеми і, імітуючи окрик табірної наглядача, наказав слухачеві терміново бігти... до параші. На роздуми.

Це не про листи чи есемес-повідомлення. Просто бувальщини мого давнього приятеля Олекси Різників, двічі репресованого, однак письменника з почуттям гумору, як і треба бути одеситу.

Я гадав був опублікувати їх колись, як спогади про нього. Але одного разу з острахом засумнівався: а що, коли Олекса перебуває мене? І хто тоді оповість про таке?

З АВТОБУСНИХ ПРИГОД

Мешкає Олекса на окраїні міста. До центру доводиться добиратися автобусом мало не годину, через весь Пересип.

В отій вимушеній штовханні починаються деякі рядки його гуморесок, писаних із натури. Майже всі вони увійшли до другого, доповненого видання книги «Сміх на гаку» (Одеса, «Друк», 2010).

Я вже заздалегідь передбачаю, яку гумореску він читає для гурту бодай з однією жінкою. Читання зазвичай закінчується реготом присутніх.

На четвертій сторінці обкладинки книги — вдало схоплено саме така фотографія. Вона нагадує мені славетну картину І. Рєпіна «Запорожці». Щоправда, тут фігурують цікаві типажі одеського жіноцтва після виступу О. Різників.

*Хоч дівчина сиділа,
А я, старий, стояв,
Зате я дуже вміло
Її критикував.*

*— В мої роки зелені
Ми чемними були.
Ми навіть рідній нени
Казали: «Мамо, Ви...»*

*Дівча підняло очі
Блакитні, як весна,
І каже неохоче:
«Ішли б ви, дядьку, на...!»*

ЧОГО ЖІНКА ХОЧЕ ВРАНЦІ

Йдемо з Різниківим із масового заходу на площі біля Софії Київської. Збоку забачила його гарненька молодичка й мало не кинулась на шию, скопивши на мене очі.

— Цілую ручки, чарівна пані! — обдарував її резервним компліментом Олекса, ледь-ледь полоскотавши пишними вусами.

Від Олекси з Одеси

Кілька хвилин посокотовши біля нього, елегантна, феєподібна молодичка зникла, помавивши ручкою.

— Добре, що ти був поруч, а то довелося б тішити її віршами про кохання. А, можливо, й обіцянку повезти в Одесі на пляж у Лузанівці.

— А чому б і ні? Бо такі файна ця холера на високих каблучках, як кажуть галичани.

— Іванку, ти спершу запитай жінку, чого вона бажає зранку, не лише звечора, — охолодив мій запал приятель.

— Невже ти розчарувався, що так швидко відпустив?

— Авжеж. Казала, що вранці також хоче, аби її цілувати. — Поглянувши на мене з усміхом, пояснив: — Ніби в мене... іншої роботи нема.

АВТОГРАФ ІЗ ПОЦІЛУНКОМ

В одній з одеських шкіл Різників презентував у десятому класі «Словник омонімів та схожословів» (Тернопіль, «Богдан», 2001). Йдеться про схожі лексеми, однакові за вимовою та написанням, але різні за значенням.

Схожослови проілюстровано одноримками — мінівіршами з омонімічними римами.

Скористався Олекса і прикладами гри таких слів із творів українських поетів.

*Скажи, гіркий полину,
Куди ж тепер полину?*

Яр Славутич
*Кім вночі ходив на гульки
І набив на лобі гульки.*

Анатолій Качан

Як завше, виступ Різників був цікавим і дотепним. На автографі спочатку вилаштувався гурт дівчат.

— Як тебе звати? — запитав першу в черзі, готовий підписати книгу.

— Єлизавета. Але мама називає Лізою, — натякнула дівчина, як підписувати.

Як побачу Лізу — Цілуватись лізу, — видав Олекса експромтом новоявлену одноримку.

— Як шкода, що я — не Ліза! — усміхнулась звіддалік гарненька десятикласниця.

— Нема проблеми, — покритив вуса шкільний гість. — Можу зробити виняток і також... поцілувати в щічку.

— Справді? Навіть без черги?

— Хто бажає отримати книгу з поцілунком — матиме автограф без черги, — заохотив поет. — Але це тільки для дівчат.

ЗАСПОКОЇВ МОРЕ

Замість епіграми

Свідком цієї химерії Олекси Різників я не був, а тому не ручуся за достовірність. Перекажу те, що почув од нього самого літнього вечора по телефону.

Знувдився був сивий поет за комп'ютером від задухи та й задрімав сидячи. А коли розплющив очі, то на моніторі замерехтіли рядки, наче хтось покликав.

В Лузанівку пора тобі чи шо? Без тебе море сердиться й суворе,

Воно об камінь б'ється від учора,

Шо ти до нього досі не прийшов.

Вимкнув Олекса комп'ютер і незагадно прибув трамваем на Лузанівський пляж. А море все ще штормило. Хіба що відчайдухи зважувались на плавбу.

Сів Різників на валун, підняв руки перед себе, повів ними в різні боки кілька разів і... за хвилину-другу шторм перейшов у лагідний штіль.

Дві подивовані миловидні молодички, які спостерігали за статечним вусатим чоловіком, що нібито займався медитацією, підійшли до нього й стали допитуватись, як йому вдалося... утихомирити море.

— Та я звідси... послав звістку, що вже прибув до нього, — багатозначно проказав Олекса. А коли зівів на ноги, прочитав віршовані рядки, що звідкілясь постали на комп'ютері.

— Треба було б означити цей валун, як містичне місце, — сказала одна, вочевидь, названа молодичка, подаючи ручку Різниківу для пляжного знайомства.

А я похопився за цю ідею і пропоную Одеській обласній організації НСПУ таке. На вшанування особливості заслуги живого лірика й гумориста Олекси Різників — у приборканні морської стихії — виготовити і встановити (його коштом) на Лузанівському валуні пам'ятну дошку з інтригуючим написом: «Тут поет-характерник О.Р., син Сергія, заспокоїв море».

Чому лише криптоніми? Щоб дати роботу для майбутніх допитливих дослідників його творчості.

Іван МАЛЮТА,
член НСПУ

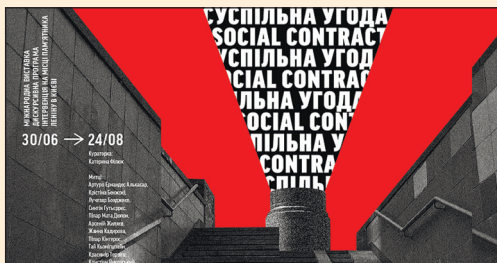

редактор
Світлана СОКОЛОВА

арт-проект

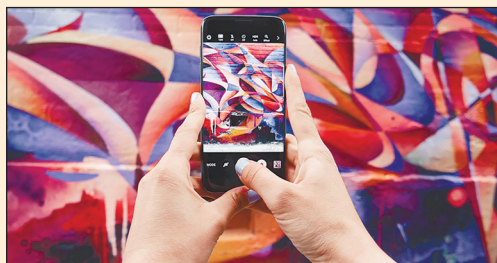
■ ЯКОМУ ПАМ'ЯТНИКУ... НЕ БУТИ?

До 24 серпня в «Ізоляції» в Києві діє проект «Суспільна угода». Він складається з виставки робіт одинадцяти митців із десяти країн світу, публічної програми та тимчасової художньої інтервенції Синтії Гутьєррес «Населяючи Тіні» – на місці поваленого пам'ятника Леніну на бульварі Тараса Шевченка у Києві.

Переосмислюються пам'ятні об'єкти, через які формується сприйняття історії.

■ ПОШУК КРАЩОГО СТРИТ-АРТИСТА

З липня по серпень художники, що мріють створити мурал, зможуть представити макети для участі в національному конкурсі. Автор найкращого втілить ідею на стіні будинку.

З 8 до 10 липня гості київського музичного фестивалю Atlas Weekend, що пройде на території ВДНГ, побачать, як відомий стріт-арт художник створює мурал.

Мета проекту – вивести з тіні «Героїв Вулиць» – кращих малярів країни.

■ СТАНЬ ТВОРЦЕМ У КАРПАТАХ

2–3 липня в селі Воскресінці поблизу міста Коломиї Івано-Франківської області арт-фестиваль «Трикутник» долучить охочих до створення прекрасного.

На музичній сцені виступатимуть команди з різних міст України, зокрема, «Без обмежень» (Київ-Мукачеве), «Оркестр Че» (Харків), «Марі Кюрі» (Чернівці). Літературна сцена познайомить із творчістю Т. Прохаська, П. Коробчука, О. Сливинського та інших. Уперше представлять кіно – короткометражне, документальне та арт-хаус від молодих режисерів.

Арт-майданчик поєднає різні види візуального мистецтва: гончарство, різьбу по дереву, ліплення з полімерної глини тощо. Діятиме майстерня рукоділля, художня виставка, фотосушка.

Стильовий калейдоскоп

 Катерина
ТАРЧЕВСЬКА

Всеукраїнська трієнале «Живопис – 2016» представила панораму здобутків двохсот художників з усієї України за три минулі роки.

Експозиція, яка розмістилася у залах київського Будинку художника, стала цікавою екскурсією у світ сучасного українського мистецтва для багатьох поціновувачів прекрасного. Розмаїття стилів і жанрів дає можливість кожному скласти своє враження щодо художніх процесів і напрямків розвитку нашого мистецтва, а також знайти з-поміж творів те, що матиме відгук у душі.

Серед учасників трієнале було чимало знаних не тільки в Україні, а й за її межами митців. Це, зокрема, художники з Києва – В. Сидоренко, О. Дубовик, М. Гуйда, В. Рижих, Г. Нелєдва, В. Барінова-Кулеба, А. Криволап, М. Журавель, П. Лебединець, В. Шерешевський, П. Бевза, А. Блудов, О. Малих, Б. Михайлов; з Харкова – В. Погорелов, Ю. Вінтаєв, В. Ковтун; з Одеси – А. Горбенко, В. Кабаченко та багато інших митців з усієї України.

Стильовий і жанровий калейдоскоп – так можна окреслити генеральну лінію трієнале.

Микола ЖУРАВЕЛЬ. «Хмара над полем»

Тут і нефігуративні композиції художників, які працюють у найсучасніших напрямках образотворчого мистецтва, і реалістичні полотна у традиційній живописній манері, і картини, створені на стику кількох художніх стилів.

Жанровий діапазон також виявився досить широким. Зокрема, були представлені пейзажі – на яких оживають краєвиди України, її гори і море, наші та закордонні міста; натюрморти – не тільки квіткові або предметні композиції, а й такі, які можна назвати метафоричними. Завдяки стилістичній різноманітності ці знайомі жанри набувають неординарності та несподіваних ракурсів.

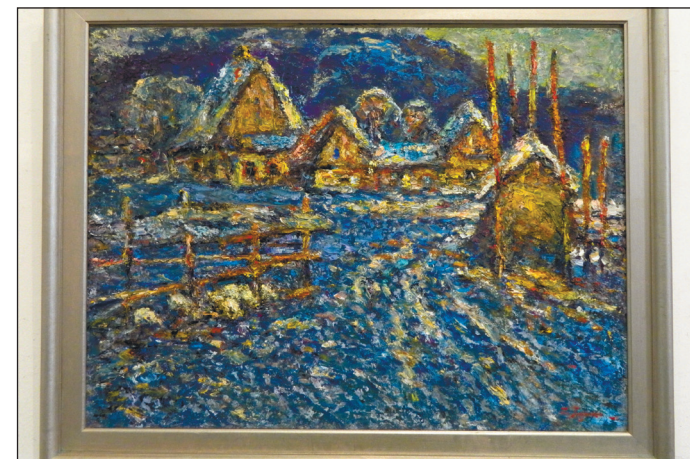
Низка картин постає перед глядачами живописними «рефлексіями» – враженнями від незримого, роздумами над вічними категоріями. І таким

чином нематеріальні об'єкти набувають форми – завдяки оригінальному авторському баченню та стилю, або ж стають кольоровим «наголосом» в абстрактних композиціях. Не можна оминати й україн-

ську тематику, яка «червоною ниткою» проходила у багатьох полотнах – прямо чи асоціативно. А от портретний живопис презентований у досить малій кількості, хоча й високого рівня роботами.

На трієнале також відбулося вручення премій. Першу премію здобув Микола Журавель (картина «Хмара над полем»), другу – Анатолій Зорко («День згасає»), третю – Володимир Гурін («Соняшники»), дипломи лауреатів отримали художниці Олена Рижих і Леонора Якимашенко.

Хотілося б, щоб таке яскраве свято живопису проходило частіше, наприклад, щороку, бо впевнена: нашим художникам є що показати зі своїх творів і є чим вразити шанувальників мистецтва.

Анатолій ЗОРКО. «День згасає»

Живописні міфи Києва

Унікальні твори українського образотворчого мистецтва, присвячені Києву, представлені на виставці в Софії Київській.

Виставка «Київський міф. Візуальні метафори київської ідентичності. Друга половина XX – початок XXI століття» – спільний проект Національного заповідника «Софія Київська» та Дирекції художніх виставок України, з фондів якої представлені твори.

Київські міфи та знакові місця отримали візуальне втілення у живописі та графіці. Мальовничість неповторних краєвидів і берегів Дніпра, краса храмів і будівель старого міста, затишок парків і садів відображені у творах митців старшого покоління. Серед них – визначні художники: О. Шовкуненко, Т. Яблонська, М. Глуценко, С. Шишко, В. Одайник, Є. Волобуєв, С. Григор'єв, М. Вайнштейн, В. Чегодар та інші. На їхніх полотнах Київ постає

Микола ГЛУЩЕНКО. «Весна біля Києва»

«містом-садом», райським куточком із загадковою і майже медитативною атмосферою. Цей напрямок частково продовжили наші сучасники: В. Рижих, Н. Бондаренко, В. Гурін, В. Труш.

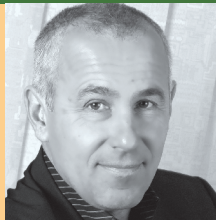
У творах інших сучасних митців зв'язок із київськими міфами будується

асоціативно, коли пейзаж перетворюється з відображення краєвиду на емоційний символічний ряд, незвичайний погляд на відомі об'єкти, а культурний простір набуває несподіваних рис (полотно П. Бевзи, О. Аполлонова, А. Максименко, О. Придувалової, Є. Гордійця, Р. Пушкаша). У подібному напрямку лежить вектор творчих пошуків молодих художників: О. Джураєвої, І. Леві, О. Богомаза, А. Духовичної, М. Шерстюк, М. Завального, Ю. Підкурғанної та інших.

У низці робіт з'являється опозиція (а подекуди симбіоз) «старе-нове». Різні мистецькі відображення «обличчя» та духу міста, його старих міфів та нових візій підсилюють усвідомлення того, що Київ із його історією та атмосферою потребує дбайливого збереження.

Катерина ЛИТОВЧЕНКО

редактор
Володимир СУБОТА

слобожанщина

«Театр майбутнього»

■ SUMMER FEST

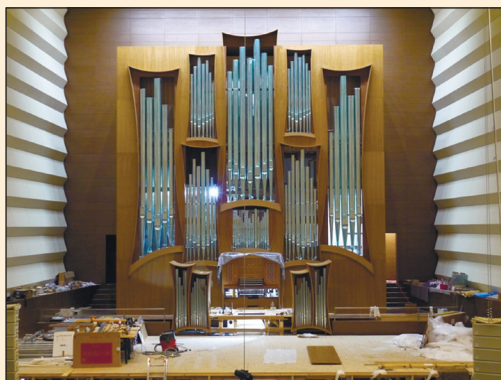
Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. Лисенка завершить свій ювілейний 140-ий сезон фестивалем SUMMER FEST. Із 30 червня – протягом десяти днів – на сцені показуватимуть оперні та балетні спектаклі, деякі з яких одержали «нове життя». Приміром, опера Дж. Пуччіні «Чіо-Чіо-Сан» уже давно в репертуарі харків'ян. Але спеціально до фестивалю здійснено її нову постановку – італійською мовою.

У ці дні глядачів чекає чимало сюрпризів. Зокрема, концерти відомих солістів – Тараса Штонди, Сергія Стельмашенка і Гаррі Сетьяна. Останній ще й виконує на фортепіано фінал Першого фортепіанного концерту Петра Чайковського.

Завершиться свято дивертисментом «Балет. Гала».

■ НОВИЙ ОРГАН

Свого часу Харківська облдержадміністрація ініціювала реставрацію зали старого приміщення оперного театру (раніше тут діяв перший в Україні стаціонарний оперний театр) і спорудження навколо нього філармонійного комплексу. На сьогодні вже зведено нове адміністративне приміщення з примерними.

Навіть у нинішній скрутний час роботи на цьому об'єкті не припиняються ні на день. Триває відбудова концертного залу з унікальною акустикою. Завершуються опоряджувальні роботи у новому органному залі. Німецька фірма «Олександр Шуке» уже доставила до Харкова виготовлений на замовлення орган. У залі монтажна бригада на чолі з Матіасом Рора уже завершує його монтаж – встановлена основна частина труб, триває налагодження музичного інструменту.

Перших відвідувачів новий органний зал прийме цього року.

■ ЗНАЙОМСТВО З АМЕРИКАНСЬКОЮ ДРАМОЮ

Режисер зі США Гордон Рейнхарт здійснив постановку у Харківському державному академічному драматичному театрі імені Т. Шевченка психологічної драми Юджина О'Ніла «Анна Крісті».

Події вистави розгортаються навколо головної героїні – Анни Крісті, котра полишила сімейне життя на фермі і виїхала до Міннесоти, де сподівалася віднайти щасливе життя. Однак стала повією... Сюжет наповнений динамічними подіями, моральними дилемами, показовою цнотливістю, докорами сумління і, як зазвичай, підступністю, брехнею і палким коханням...

Роль Анни виконують Марина Авраменко-Бережко та Катерина Матвєєнко, котрим вдалося досить професійно відтворити американський спосіб життя. Це перша спроба «шевченківців» співпрацювати із Гордоном Рейнхартом і можна сподіватися, що не остання. Американська драматургія багата на цікаві твори.

Володимир СУБОТА

Театральний фестиваль саме з такою назвою організувало Міністерство культури України та Харківська державна академія культури.

Огляд найперше був зорієнтований на студентів, котрі опановують акторський та режисерський фах у навчальних закладах, молодих акторів, що працюють у недержавних театрах.

«Почасти навчальний процес на акторських факультетах базується на опануванні радянської школи Станіславського, Мейерхольда та Вахтангова. Ми хочемо, щоб нинішня талановита молодь мала змогу познайомитися із різними сучасними театральними школами, які представлені на теренах України, і зробила свій подальший вибір», – каже декан факультету театального мистецтва, заслужений діяч мистецтв України Ігор Борис.

Протягом тижня показали як класичні вистави, так і моноспектаклі, перформанси, імпровізації, майстер-класи, дипломні і лялькові спектаклі, сценічні роботи фізичного театру, лабораторії тілесних образів, експериментальної майстерні театральних досліджень...

Приміром, театр «Тамія» представив лялькову виставу «Лисий Лев».

«Наш спектакль мотивуючий і оптимістичний. Головний герой втрачає волоссяний покрив, але знаходиться небайдужі

Театр «Тамія», вистава «Лисий Лев»

друзі, котрі дають Левові поштовок до нового життя», – зазначає режисер і актриса театру Олена Авдєєва.

Цікавими виявилися і вистави творчих майстерень із Харківського національного університету мистецтв імені І. Котляревського – заслуженої артистки України Майї Струннікової та головного режисера Харківського театру ляльок Оксани Дмитрієвої.

Сьогодні вища школа надає можливість студентам експериментувати, шукати себе у різних формах і жанрах. Протягом усіх років навчання вони опановують як класичну режисуру, так і ре-

жисуру Леся Курбаса і Бертольда Брехта, ставлять на сцені неординарні твори Франца Кафки, Славомира Мрожека, Семюела Беккета, Жана-Поля Сартра, Альберта Камю та інших. Майбутні актори не хочуть обмежуватися традиційним театральним репертуаром, а прагнуть пізнавати європейську драматургію, яка тривалий час була поза сферою нашого пізнання. Її філософські застави, що суттєво вплинули на сучасне кіно, радіо і телебачення, зараз як ніколи актуальні для громадянського суспільства України.

Студенти і вчорашні випускники завдяки фестивалю зустрілися на одній сцені. Одні у пошуках самовираження, інші – вже торують свій тернистий шлях у театральному середовищі. І не обов'язково в академічному театрі. Зараз у Харкові функціонує більше тридцяти недержавних театрів. І в кожного з них є свій глядач. У трупах працюють випускники харківських театральних навчальних закладів, які здобули гідні знання і стали конкурентоздатними акторами та режисерами.

Фестиваль замислювався як відкрите дійство для всіх охочих. Приходь, споглядай і бери активну участь в обговоренні. Дискусія у рамках конференції «Науково-практичний діалог, традиції і новаторство у сучасному театрі і кіно» тому сприяла.

У 1993 році у Харкові проходив Міжнародний театральний фестиваль «Березіль». Театральна спільнота вважає, що доречно було б його відродити.

Підземний музей

Протягом останніх років у Харкові інтенсивно досліджуються катакомби.

На них багата історична частина міста, центр якого розташований на кількох пагорбах, що й зумовило свого часу будівництво тут різних підземних ходів. Найбільше їх прорито й облаштовано

на глибині до трьох метрів у XVII–XIX століттях. Призначення різне: це інженерні споруди для стоку води, сховища для продуктів, підземні переходи між будинками, приміщення для переховування.

До них проявляють інтерес археологи, історики і краєзнавці – враховуючи можливість відшукати старовинні

артефакти. Уже знайдено чимало цікавого: побутовий реманент, залишки посуду різних часів, одягу... У підземеллі під приміщенням обласної філармонії, яке тривалий час реставрується, знайшли фрагменти Тори на івриті, датованої XVII століттям.

Харківські спелеологи упорядкували близько 600 метрів дореволюційних підземних

тунелів. Процес триває у печерах під вулицею Римарською, Свято-Покровським монастирем, обласною клінічною лікарнею № 15...

Зважаючи на те, що катакомби мають історичну цінність, громадськість ініціює створення у них підземного музею.

Володимир СУБОТА

На знімках: харківські катакомби

редактор
Леся САМІЛЕНКО

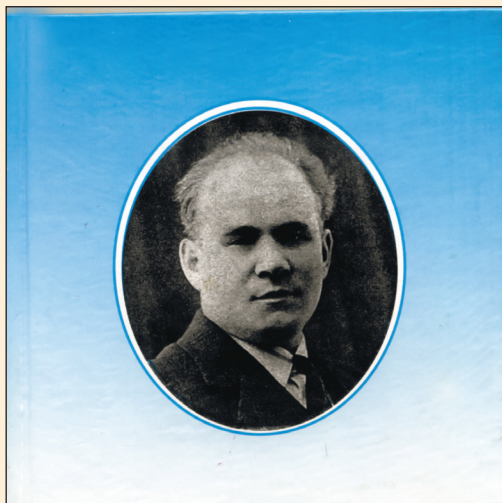

КНИЖКОВА АБЕТКА

■ ГЕРОЇЧНИЙ ТЕНОР

Такими словами розпочав свою чергову історію про життя і творчість видатного оперного співака першої половини ХХ століття Юрія Кипоренка-Доманського музикознавець і автор серії науково-популярної музичної літератури Іван Лисенко.

А для тих, кому це ім'я досі було не знайомим, розпочну рядками з авторського вступного слова: «У великому сузір'ї славетних українських співаків, які своїм мистецтвом прославили Україну, окремо сяє зірка Юрія Кипоренка-Доманського. З іменем цього співака пов'язані найважливіші етапи розвитку музичної культури в нашій країні, становлення українського оперного мистецтва.

Феномен голосу Ю. Кипоренка-Доманського ще й сьогодні продовжує дивувати тих, хто його знав, слухав на оперній сцені. Цей голос мав дуже мало аналогів у світовій оперній практиці. Його порівнювали з голосами великих італійців Анжело Мазіні і Франческо Таманьо (недаремно ж співака називали в народі «український Таманьо»), а в Росії зі славетним Іваном Єршовим. «Голос Кипоренка-Доманського, як на мою думку, – писав у своїх спогадах відомий український оперний режисер М. Стефанович, – був унікальним. На широкому і повному звучанні (без усялякого форсування) го-

**Юрій
Кипоренко-Доманський**

лос його звучав з незвичайною силою, яскравістю, рівністю і свободою на всьому діапазоні до крайніх верхів (2-ї октави в «Гугенотах» Дж. Мейєрбера). Слава цього співака в Україні була великою...»

Так Іван Лисенко розпочинає свій художній твір. А от як склалося життя Ю. Кипоренка-Доманського і чому про його творчу біографію так мало відомо широкому загалові шанувальників опери, можна дізнатися, прочитавши невеличку книжечку. Адже тут ретельно зібрані і вперше опубліковані статті, рецензії, що друкувалися в пресі, та цікаві розповіді про родичів співака, які стали знаковими у формуванні його професійного вибору. Це художні нариси, написані з теплою і вдячністю, що лунала з уст самого Юрія Кипоренка-Доманського.

Читається ця книга легко і розрахована на широке коло шанувальників опери та тих, кому просто цікаво дізнатися більше про людей, що прославили Україну у світі.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Принциповість до... і після

Леся САМІЛЕНКО

Згадати те, що навіяло роздуми про долю одного з видатних співаків ХХ століття – Івана Никифоровича Стешенка – мене спонукало прочитання книги із серії, написаної музикознавцем Іваном Лисенком.

«Іван Стешенко» – це майже художній твір: про все, що змусило видатного співака не лише концертувати виключно за кордоном, але й бути незатребуваним в умовах панування тоталітарного режиму в Україні. Його практично не чули на рідній землі, він був забутий поколінням шанувальників, і лише за те, що завжди повторював: «Я не Шаляпін, я – Іван Стешенко». І з цим дуже рано залишив цей світ, який полонив чарівністю свого голосу. Але не в Україні.

А ще за життя співака його називали «голосовим феноменом», «зіркою особливого блиску», «українським Шаляпіним». У передмові автора книги розповідається про те, що «один з американських критиків у газеті «Сандейл мюзикл» про нього зокрема писав: «Я проголошую Івана Стешенка достойним бути в рядах великих у світі». А інший його співвітчизник у газеті «Бостон Глеб» так характеризував мистецтво нашого співака: «Голос Стешенка за силою, диханням і ніжністю з усіх тих, кого я слухав протягом багатьох останніх років, найбільш близький до великого Планкона (французький співак кінця ХІХ – початку ХХ століття – І. Л.). Його індивідуальність також виняткова і сповнена

Іван Стешенко

Шаляпінської грації». Знаменитий американський диригент Л. Стоковський вважав за честь диригувати у виставах, в яких брав участь Іван Стешенко. А інший видатний диригент Ю. Гуссейн постійно захоплювався голосом, музикальністю, колосальною пам'яттю, безмежною витривалістю і працездатністю нашого співака. Хто ж він, цей легендарний співак, чийм мистецтвом так захоплювалися критики, композитори і диригенти?» І чому доля дарувала йому таке непросте життя і довголітнє забуття в Україні?

Відповіді на ці запитання дає автор книги Іван Лисенко, який детально дослідив біографію І. Стешенка і, судячи з усього, захопився його позицією, що полягала в бажанні бути лише собою.

Його знали і високо цінували поза межами рідної землі. Йому аплодували стоячи шанувальники опери і співу під час гастрольних поїздок по Радянському Союзу. І він був достойним того, щоб залишитися в історії.

Але, повернувшись в Україну, так і не знайшов застосування своєму талантові в умовах тоталітарного режиму, в якому завжди дуже некомфортно почувалися лірики, романтики та ідеологічні філософи. Цей режим просто не допускав таких на великій сцені та, як казали, «до свого корита». Життя цього геніального представника музичної інтелігенції було наповнене несподіваними, але й передбачуваними ситуаціями. Адже їх виникнення офіційна влада провокувала талановитим і незламним у своїй позиції та бажанні бути індивідуальністю.

Тож книга Івана Лисенка «Іван Стешенко» – це ще одна цеглинка у створенні храму пам'яті видатних митців, творчий здобуток яких став незабутнім для тих, хто розуміє, що велич таланту – це категорія, субстанція – вічна; а ідеологічні фундаменти, побудовані на основі антилюдських цінностей, можуть стати лише тимчасовим пісочним замком, який швидко і легко руйнується вітром змін.

І про все це свідчать, наводять на такі роздуми численні документи і факти, які автор так ретельно і задля відновлення справедливості збирав роками й опублікував у книзі, що побачила світ у буремні часи 2014 року. Адже згадка про тих, хто так і не зміг переломити свій характер на догоду часу і владі, не лише актуальна, але й корисна для усвідомлення широким загалом теми гідності.

Уроки для українських панянок

Цю книгу я відразу побачила на стенді видавництва «Зелений пес» і чомусь підсвідомо зраділа, бо знайшла те, що нагадало мені про приємні миті життя: коли читаєш не лише захопливе, але й досить повчальне.

А трапилося мені того привітного дня «Князівна Джаваха», книга, яку подарувала дівчаткам, котрі хочуть знати все про життя благородних і всотують ці знання з користю не лише для себе, але й усіх і всього, що їх оточує. Таких немало, і такими стають ті, хто мав нагоду познайомитись із творчістю однієї з найвідоміших письменниць, зірки літератури початку ХХ сторіччя Лідії Чарської.

«Її творами зачитувались наші прабабусі», – стверджують автори передмови. А «Князівна Джаваха» – найвідоміший роман письменниці, який може бути настільною книгою у вихованні шляхетності. Це видання є продовженням тих пригод, якими наповнює письменниця свої

сюжети. Воно перегукується з попередніми і дає змогу знову й знову зустрітись з уже знайомими героями, поринути у світ фантазій письменниці разом зі східною красунею, яка вирізняється з-поміж інших кавказьким темпераментом, сміливістю та незалежністю. Ці риси характеру Джавахи викликають захоплення у її подруг і допомагають завойовувати серед них авторитет.

А чого варті захоплені історії, які вона майстерно розповідає своїм товаришкам у пансіоні шляхетних дівчиць після відбою!.. Її пригоди наповнені екстремальними подіями, але завжди про те, якою має бути поведінка благородної юнки у будь-якій ситуації. Останній розділ роману має назву «Генеральська дочка».

Прочитайте цю книгу – і ви знайдете відмінності, властиві дівчаткам, яких виховуєте ви.

Дарина БОДЮ

література

■ ДО ВЕНЕЦІЇ!

2 липня о 14:00 у Дворнику копальні кави у Львові письменниця запрошує читачів у справжню подорож до Венеції, презентуючи книжку «Мандрівки з Чарівним Атласом: Венеція».

Надійка Гербіш розкаже маленьким та дорослим гостям про свою книгу, про мандрівку та пригоди, які трапляються з героями видання – юними Лукою і Терезкою. Не прогавте нагоду дізнатися про справжні італійські гондоли та чудову архітектуру Венеції, смачні місцеві страви та цікаві події міста, що наче оживають у книжці завдяки ілюстраціям Богдани Бондар і дарують відчуття справжньої подорожі.

Звісно, під час презентації юні читачі зможуть розповісти власні історії з мандрівок до іншої країни чи сусіднього міста... І навіть краще – зможуть намалювати улюблені чи омріяні краї, адже письменниця підготувала для всіх охочих творчий сюрприз – майстер-клас з живопису.

Надійка Гербіш – письменниця, журналістка та перекладач. Народилася на Тернопільщині. Працювала перекладачкою, телеведучою, пресекретарем, фотографом, головним редактором видавництва «Ездра»... Зараз працює викладачем у Тернопільському коледжі університету розвитку людини «Україна». Розробляє проекти мотиваційних семінарів для підлітків «Навчій мене мріяти» та працює головним редактором україномовних проектів видавництва «Брайт Стар Паблішинг». Дорослим книгоманам полюбилася за «Теплі історії до кави», «Теплі історії до шоколаду», а маленьким – за казкові пригоди «Одного разу на Різдво» та «Мандрівки з Чарівним Атласом».

Олександр ГОРДОН

Нова книга Сергія Ткаченка «Під знаком Ярила» наскрізь пронизана творчою домінантою бога ріднокраю, родючості і любові – Ярила.

У передмові до головної праці свого життя С. Єфремов писав: «Історія письменства є історія ідей, а не книг, і через те з творів письменства до неї можуть увійти тільки ті, що становлять неминучий етап в ідейному процесі літературного розвитку, що позначені печаттю творчості і таланту. Цим самим викидається за межі історії письменства саме те, що ні змістом, ні формою не може служити кінцем у ланцюзі літературного розвитку, не позначене печаттю творчості, – все те шумовиння в письменстві, що випливає наверх і пропадає, ніякого сліду не лишивши. Такий літературний баласт має свою ціну для бібліографії, для статистики писаного чи друкovanого паперу, але історії письменства робити з ним нема чого».

Ось нова книга С. Ткаченка «Під знаком Ярила» наскрізь пронизана творчою домінантою і міфічною постаттю

Під знаком бога ріднокраю

На презентації книги Сергія ТКАЧЕНКА

бога ріднокраю, родючості і любові – Ярила. Як нам бачиться, вона є не лише неминучим етапом в ідейному процесі літературного розвитку, а й означена печаттю оригінальної творчості, прориву в минуле, сучасне і майбуття української історії та ментальності.

Але книга «Під знаком Ярила» – це також спільний проєкт: поета і перекладача Сергія Ткаченка і художника Василя Копайгоренка, що є досить рідкісною у нашій культурі спробою діалогу красного письменства з малярством. Як сказано в анотації: «Твор-

чі книги не пішли усталеним традиційним шляхом – ілюстрування поезій чи віршуння на теми творів живопису, а вирішили провести трансмедіальний діалог на глибинному рівні підсвідомого, що є спільним для всіх творчо мислячих особистостей, – на рівні національних архетипів.

Такою спільною творчою домінантою їм бачиться міфічна постать... Ярила». І цей задум їм удався. Книга виглядає цілісною, а роботи Василя Копайгоренка доповнюють вірші Сергія Ткаченка, і навпаки.

У книзі представлено 64 вірші С. Ткаченка, 8 перекладів

віршів класиків французької, польської та інших літератур і 36 живописних робіт В. Копайгоренка.

Структурно книга складається з трьох розділів, названих іменами християнської жертвовної жіночої трійці – великомучениць Віри, Надії та Любові. Це поєднання символізує тяглість української духовної традиції, окремі теми якої звучать у поетичній творчості першого і малярській творчості другого з авторів цієї книги, взаємодіючи і регулюючись між собою. Це теми нашої давньої вічно молоді віри, перманентної надії на відродження і нашої незнищенної любові до свого народу.

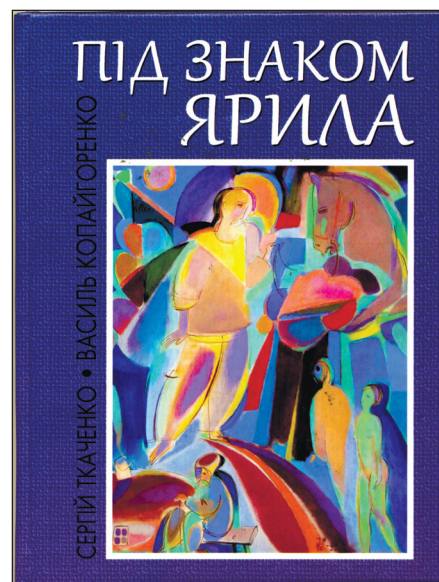
У першому розділі збірки представлено переважно поезії історичної тематики, а в другому і третьому – в основному ліричні мініатюри та переклади з відомих віршів Р. Демеля, Ш. Бодлера, П. Верлена, Ф. Малерба, В. Броневського та інших. У кожному з цих розділів приблизно по 20 віршів Сергія Ткаченка, переважно сонетів. Загалом у книзі представлено 28 сонетів, причому перший із них – вступний, замість прологу – акросонет; 4 сонети – це переклади з французької і нідерландської мов.

Поет традицій

Сергій Ткаченко є представником неокласичної школи поезії, кращик її традицій, зокрема, продовжувачем сонетної традиції Миколи Зерова.

Його сонети, як і в Зерова, переважно французької форми і відзначаються поєднанням неокласичності з модерністю, що надає їм сучасного звучання та гармонії змісту і форми.

Власне, у сонетах С. Ткаченка найбільше проявляється його талант поета, філософа й естета. Віртуозне володіння словом, формою і думкою дає можливість йому створювати такі художньо досконалі сонети, якими навряд чи ще хтось може в Україні після Зерова похвалитися. І не важливо, чи це акросонет, чи сонет на історичну тематику, чи пейзажний, чи навіть еротичний сонет «приголосьні» – в усіх цих творах видно руку майстра. Вражає сонет «приголосьні», який, за заду-

мом, звучить відголосом славновісного сонета «Голосні» Артюра Рембо.

Сергій Ткаченко – це поет традицій. Традицій не тільки французької, німецької, румунської, польської поезії, але й кращик традицій української класичної поезії. Він вільно себе почуває, як в історичній тематиці, так і в пейзажній, інтимній чи філософсько-естетичній ліриці. Проживши декілька десятків років за кордоном, як багатолітній співробітник Секретаріату ООН у Нью-Йорку та перекладач з романських і германських мов, поет дуже вдало у своїх віршах виводить паралелі та протиріччя з життя в Америці та в Україні. Його естетична традиція віршуння не тільки призводить до цікавих історичних паралелей та узагальнень, але й збагачує духовний світ нашого читача. Світ, у якому Віра, Надія та Любов завжди присутні. Світ, у якому високе Слово завжди репрезентує і Віру, і Надію, і Любов!

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

театр

■ ДУЕЛЬ ВІНИКА І ШВАБРИ

У Київському муніципальному академічному театрі опери та балету для дітей і юнацтва, в Артистичній віталні, відбулася цікава і яскрава прем'єра комічної опери «Ріта».

Творча група вирішила оживити й осучаснити класику — одну з найвідоміших опер Г. Доніцетті та повернути чи нагадати нинішньому глядачеві його прекрасну музику. Сценарну основу митці змінили й осучаснили, адже йдеться про вічну тему з жанру кумедних історій про серйозні речі. Опера звучить у виконанні квінтету духових інструментів. Так побачив нашу «Ріту» музичний керівник вистави — лауреат Міжнародного конкурсу диригентів Сергій Голубничий та режисер-постановник Лада Шиленко.

Вистава — справді вийшла кумедна. Чого лише варта сцена дуелі між Віником і Шваброю, яку так майстерно зіграли головні герої, чоловіки Ріти: Беппе (Олександр Вознюк) та Гаспар (Микола Ільченко). Віник і Швабра стали в руках цих чоловіків справжніми шаблями, які змагалися за жіноче серце.

А серце цієї жінки зовсім не болить за жодним із них. Бо успішна власниця готелю впевнена: її щастя в тому, що тримає свого другого чоловіка, тихо і смиренного Беппо, як кажуть, під своїм каблучком, керуючи всіма його діями і навіть помислами. А черствою вона стала відтоді, коли її чоловік номер один Гаспар втік від неї після першої шлюбної ночі.

Партію Ріти блискуче виконує у цій виставі лауреатка міжнародних конкурсів Дар'я Литовченко. Харизматична і яскрава актриса театру, здається, просто створена для цієї ролі, і не просто її грає, а отримує справжнє задоволення від усього, що відбувається в житті її героїні.

Вона — справжня королева, котра перемагає, бо обидва її чоловіки — слабаки. А от питання, чи змінюватися їй самій після всього, що сталося, залишається без відповіді, і кожен може сам визначитися з нею. Принаймні так мені здалося після перегляду вистави, під час якої всі присутні час від часу сміялися.

Та найбільшу насолоду, звичайно, можна отримати від музики великого композитора, яка крізь час і віки долає всі кордони на шляху до людських сердець.

Квінтет музикантів у цій виставі — акторська група, яка виконує головну роль — музики і другорядну — учасників комедійного дійства. Творці спектаклю працювали задля відпочинку й насолоди глядача, і це у них вийшло надзвичайно вдало.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Схід і Захід без кордонів

Леся САМІЙЛЕНКО

Показ вистав, створених за п'єсами юних драматургів, що долучилися до проекту «Class Act: Схід-Захід», пройшов у столичному Театрі юного глядача, без перебільшення, тріумфально.

Глядацька зала — переповнена, очі публіки — палають, пристрасті — справді театральні.

Адже на прем'єру зібралися молоді, талановиті і щасливі шанувальники Мельпомени.

Вони — майбутнє українського театру. В них повірили люди, яким не байдужі проблеми молоді, надали прекрасні умови для реалізації своїх думок та підтримку на всіх рівнях влади. Організатори розповідають, що їх прекрасно прийняли й оточили увагою в Театрі юного глядача, де протягом п'яти днів відбувалося святощодійство — постановки вистав, навчання юних драматургів усього, що треба знати про театр, та й реалізація перших спроб пера на сцені.

А кураторка проекту, режисерка Наталя Ворожбит про все розповіла коротко: «В усьому цьому, що відбулось, — найціннішим є процес... Адже ми всі зрозуміли одне — кордонів між Сходом і Заходом у на-

Юні драматурги

шій країні не існує. І це довели наші діти, учасники проекту, в якому в цій темі не було жодних проблем».

Свій захват від усього, що довелося пережити і побачити в нашій державі, висловила також авторка ініціативи Class Act Нікола Маккартні, яка вже багато років поспіль реалізує свій задум у Шотландії, в Единбурзі (Велика Британія). Вона розповіла, що випадок з Україною — унікальний, адже безпосереднім учасником проекту став сам міністр культури. А на відкритті події він щиро побажав творчій молоді бути на передових позиціях у боротьбі за духовність; за його словами: «...молодь — це ті, хто робить нас живими і продовжує життя мистецтва».

Та ще й участь народного артиста України Євгена Нищука у виставі «Моя стартова ціна»,

авторами сценарію якої стали восьмикласниця Аліна Демусь і десятикласник Володимир Решетюк з міста Нововолинська, додала своєрідного азарту навіть театральним зубрам, які прийшли в цей вечір до ТЮГу на «ексклюзив». Ще б пак, адже у виставах, поставлених молодими режисерами за творами юних драматургів, грали зірки українського театру: народні улюблені Римма Зюбіна та Ірма Вітовська, Наталка Денисенко, Андрій Федінчик та багато інших молодих і здібних акторів, які склали достойну команду в грі поруч із метрами.

Блискуче грали зірки, блискуче і талановито доповнювали їхній професіоналізм актори, яким кожен із режисерів 11-ти коротких (тривалістю до десяти хвилин) вистав довірявся, і думаю, що

не помилюся у своєму виборі в жодному.

Почалась подія зі спектаклю «На пуантах», в якій ідеться про долю талановитої дівчинки, що мріє стати балериною. І про це своїми роздумами поділились школярки з міста Попасне Євгенія Стріжкова та Анастасія Круглова, а втілила їхні драматургічні мрії режисерка Аліна Горлова. Дуже весело була фінальна вистава показу «Через біль до зірок», автори якої — школярі з Нововолинська Богдан Мазурок та Інна Якобчук і Влад Волощенко з Миколаєва, а режисер — Стас Жирков. Талановито, переконливо, яскраво! Подякою за це стали бурхливі овації глядачів.

Тематика вистав була дуже різноманітною: від морально-соціальних тем до гострих і болючих військових та проблем адаптації переселенців. І, звичайно ж, зворушила кожную творчу людину, яка перебуває в пошуку свого призначення і шукає вихід зі, здавалось би, безвиході.

Саме тому проект, який започатковано цього року митцями і волонтерами, має своє продовження як саме волонтерська робота, що спрямована на духовну підтримку молоді, яка потерпає від жорстокості в усіх її проявах і в усіх кутках України. Адже талант — це той блокпост, який стоїть на захисті людської честі і гідності.

Бродвейські тіні

Сцена із вистави «Незрівнянна»

Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка знову прикував увагу шанувальників досить епатажною прем'єрою Анатолія Хостікоєва «Незрівнянна».

Інтрига на інтризі супроводжували рекламну кампанію. Пристрасті навколо постановки п'єси американського драматурга Пітера Квілтера продовжуються й досі.

Виявилось, що зовсім не спроста, адже перші два прем'єрні покази такі довели, що вистава має всі шанси бути не лише затребуваною публікою, але й оновленою візитівкою театру.

Прочитання «Незрівнянної» режисером А. Хостікоєвим наблизило нас до проблем українського шоу-бізнесу і ледь не зріднило з американською мрією. «Іноді зачіска важливіша за п'єсу» — висловлюється про все, що доведеться почув-

ти і побачити глядачеві, один із головних героїв. Зал реагує бурхливими оплесками та сміхом. А це лише свідчить, що порозуміння між публікою та режисерським задумом є.

Про американське походження «Незрівнянної» нага-

дують лише тіні... На території завуальованого закулісся. І кожне слово головної героїні, незрівнянної Флоренс, у виконанні Наталі Сумської нагороджується аплодисментами. Сміх і сльози, що викликає кожна репліка актриси, — данина всім, хто не боїться реалізувати свою мрію у будь-якому віці, і навіть за власні, правда залишені у спадок, гроші.

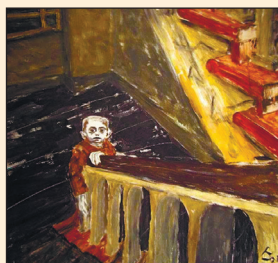
Дух Бродвею створено роботою художниці по костюмах Наталі Рудюк і грою трьох народних та інших популярних артистів, які, мов з-за океану, переносять уяву глядача у задзеркалля нашого життя.

Таланту треба допомагати, а все інше вирішують гроші — подумалося після перегляду.

Музика

■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 20-26 ЧЕРВНЯ

CHAMELEON / ДЕВІД БОУІ
Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: пригорща зірок

Міні-альбом із восьми перлин: London Bye Ta-Ta, Velvet Goldmine, Growin' Up, Some Are, Dancing in the Street (спільно з Міком Джаггером), Under Pressure (спільно з ансамблем Queen), We All Go Through, Fly. Усі – бі-сайди періоду від кінця 1960-х до середини 2000-х. Деякі зразу знайшли відгук у тисяч слухачів, деякі довго припадали пилюкою безпам'ятства. Відрадно, що іноді архіви ревізують. І розмежують зерно-полову, не ховаючи світла.

FACES WITH NO TRACES / ПАОЛО СЬЯНІ & NUOVA IDEA

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★ 1/2

Есенція: відзвуки післявоєнного ехо.

Якщо прогресив – суть котлован стилів, значить, оце прогресив... Паоло Сьяні, легенда італійського рок-н-ролу, музикує з кінця 1960-х (то в різних ансамблях, то самотужки), незмінно дотримуючись канонів улюбленого жанру. Його LP «Обличчя без слідів» є насамперед невимушеною роботою: такі створюють автори, які не те, щоби знають собі ціну, – радше, знають, що все намарно, й світ складно змінити, тому доцільніше творчо реагувати на нього. Причому реагувати на все, змальовуючи як порив розповіді дитини казку, так і бажання співпереживати вірменам щодо їхнього Геноциду... 2016-й дуже багатий класними платівками, однак мало з них настільки розчулили мене, як оця. Не поставив їй «п'ять» лише через відсутність міри: коли вісім треків і вісім стилів – то не зовсім добре.

THE VERY BEST OF / САНДРА

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: довкола її серця.

Обстоюючи тезу, що 1980-ті – «золотий» етап існування попси, мусимо визнати: саме ця німецька красуня (зовсім не арійської зовнішності!) стала емблемою жанру. Черговий її збірник найліпшого не просто готує благодатні передумови для ностальгії за нужденним совєцьким дитинством, а й дає змогу швидко-безперешкодно відстежити, куди і як рухалася музика без гітар. Аякже: 34 треки, записані від 1984-го до 2012-го, розгортають процес талановитої мімікрії під смаки публіки, відтак чуємо почергове загравання із синти-попом, техно, електронно-танцювальними стилями. Причому, ще раз наголошую, обдароване загравання: про таку кількість яскравих мелодій, як у Сандри, умовні Radiohead можуть хіба що марити. Те, що вона молодець, не визнають тільки сноби та закостенілі металісти.

Володимир БАНЯС

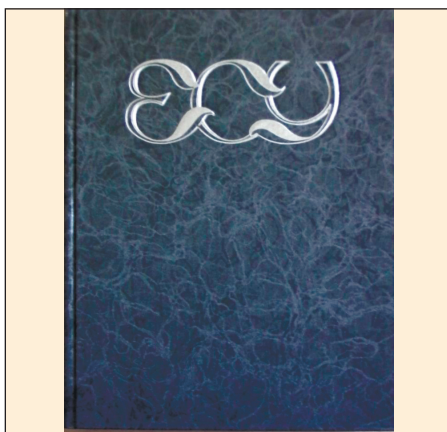
Енциклопедії: поступ і рифи

Володимир ГРАБОВСЬКИЙ

Відсутність фінансування затримує випуск Української музичної енциклопедії, – опубліковано лише три томи.

Фактом є те, що кожне значне суспільне явище, яким є і музичне мистецтво, – має досконале відображення в енциклопедичних дослідженнях. У новітні часи музичні енциклопедії світу – це багатотомні видання, що, незважаючи на достатню повноту, ґрунтовність, «старіння», – закономірно оновлюються і систематично поповнюються.

Варто назвати хоч би британську енциклопедію (Grove Dictionary of Music and Musicians) чи німецьку музичну енциклопедію (Musik in Geschichte und Gegenwart) – «Музика в історії і в сучасності». Першу з них започаткував Джордж Гров ще у 1879 році, і чотири її томи вийшли в роках: 1879, 1880, 1883 і 1889. Згодом постійно поповнювалась і перевидавалась: друге видання (1904–1910) – у п'яти томах; третє – 1927, четверте – 1940; п'яте видання (1954) – в дев'яти томах. У 1980 році вийшов так званий Новий Гров, що в редакції 2001 року має 29 томів. Німецька музична енциклопедія (1940–1986) містить 20 томів. Між іншим, в Росії опублікований скорочений варіант Грова російською мовою у перекладі Левона Аюпяна.

Бібліографія музична (Енциклопедія сучасної України)

Ці відомості пригадую, бо в нашій дійсності вони тривалий час були в статусі terra incognita. Причини відомі: багаторічна бездержавність України, особливо велика «прив'язаність» до СРСР, а також неволодіння іноземними мовами навіть тими особистостями, що мали би знати англійську, французьку чи важливу для музичної науки німецьку.

Українська музикологія досі обмежувалася (це значною мірою триває нині) російськомовними джерелами. Щодо музичної науки в тоталітарній державі, яка на музичну сферу здійснювала ідеологічний тиск і не випускала з поля зору – значно відставала у порівнянні зі світовими здобутками. Тому лише в 60-і роки вийшов у Москві скромний енциклопедичний музичний словник, а шеститомну енциклопедію випустили в 1973–1982 роках. Домінування російської константи обмежувало можливості кожної з національних культур «багатонаціонального» СРСР.

Щодо українських видань, здається, є зміни. З відновленням незалежності в Україні започатковано ґрунтовну працю – Українська музична енциклопедія (УМЕ). Опубліковано три томи, але через відсутність фінансування затримується випуск наступних. Водночас регулярно під егідою НАН України виходить друком ЕСУ (Енциклопедія сучасної України): 15 томів, у яких музична культура представлена повноцінно

як іменами, так і подіями та інституціями, – гідне свідчення поступу в цій галузі.

Останній том музичної енциклопедії Польського музичного видавництва вийшов у світ на початку 2012 року. Останній – це 12-тий том, плюс ще два томи додаткових матеріалів, що доповнюють основний корпус енциклопедії.

Як твердять польські музикологи, завершилася тривала – понад 40-річна – історія праці досвідчених дослідників музики під егідою потужного видавництва, широко відомого у світі, – PWN (Польське музичне видавництво – далі ПВМ).

Можливо, у читача виникне запитання: чи в енциклопедії ПВМ представлена українська музика? Звичайно, так. Можна закинути докір про неповноту імен чи окремі неточності. Наприклад, Віктор Косенко фігурує в ній як російський компо-

зитор та інше. Проте нарікати в цьому випадку можна не на польських авторів, а, радше, на безініціативність українських та на реалії нашої історії.

Критичний аналіз, та ще саме в цьому напрямі, – цікава праця майбутніх дослідників, попри те, що в Україні навряд чи знайдеться багато повних комплектів музичної енциклопедії ПВМ. Але найголовніше – використати позитивний досвід, розгорнути співпрацю в царині музикології, адже в останні десятиріччя українська музика все гучніше лунає в світі, і чи не найбільше – в Польщі!

Повністю публікацію читайте в журналі «Музика» № 3 за 2016 р.

Село збирає світоцвіт

Цього літа Дзензелівка знову стане місцем, де зберуться музиканти з різних країн для камерного музикування та концертів.

У селі, що в Маньківському районі на Черкащині, серед мальовничих ландшафтів і спокійних вуличок реалізують програму фестивалю понад 30 виконавців з України, Білорусі, Польщі, Австрії, Сін-

гапуру та Австралії. Обіцяють, що виступи будуть сповнені оригінальності поєднань та

вишуканого смаку, отож на слухачів очікує непересічна мистецька подія.

Передбачені вечори гітарної та фортепіанної музики, вечір флейтової музики: Collegium Musicum; дитячий концерт та ніч у краєзнавчому музеї з музично-поетичним дійством. Наша газета – інформаційний партнер події!

Зовсім скоро – перший день фестивалю і перший твір Людвіга ван Бетховена на відкритті.

Світлана СОКОЛОВА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

фестивалі

■ БІЖЕНЦІ ПЛЕКАЮТЬ ТРАДИЦІЇ

До Міжнародного дня біженця в «Мистецькому Арсеналі» відбувся фестиваль, на якому біженці з різних країн, а також вимушені переселенці з Криму та Донбасу презентували свою культуру та традиції.

Захід організований Агентством ООН у справах біженців, НКММК «Мистецький арсенал» та волонтерськими ініціативами.

В Україні на сьогодні мешкає більше 7 тисяч біженців та шукачів притулку з інших країн. А внаслідок конфлікту на Донбасі та окупації Росією Криму – 1,8 мільйона українців стали внутрішньо переміщеними особами.

■ ТВОРЧІСТЬ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

У Дніпрі Управління Верховного комісара ООН у справах біженців організувало фестиваль для переселенців із Донбасу та Криму. Біля літнього театру в Центральному парку імені Шевченка зібрались десятки людей, які наразі мешкають на Дніпропетровщині. Для них підготували розважально-пізнавальну програму, конкурси з призами, для дітей – провели безкоштовні майстер-класи з малювання та народних мистецтв.

Відкрилися виставки малюнків, створених переселенцями на уроках живопису в координаційному центрі «Допомога Дніпра», фотографій та малюнків дітей-переселенців, рукоділля, плакатів із історіями людей, що змушені були покинути свої домівки.

■ «КРАЇНА МРІЙ»

8–10 липня відбудеться 13-й Міжнародний етно-музичний фестиваль «Країна мрій».

Фестиваль, організований Олегом Скрипкою, в 2016 році пройде на території ВДНГ в Києві – в рамках масштабного музичного фестивалю Atlas Weekend. Виступлять кращі з кращих українських і зарубіжних музикантів.

Анонсовані концерти таких артистів, як «Воплі Відоплясова», «ДахаБраха», «Астарта», «Перкалаба», The Doox, Rock-N та інших.

Свої виступи на Atlas Weekend також підтвердили 130 учасників з України, Росії, Білорусі, Європи і США. Серед них: Arosaluptica, Kwabs, «Акваріум», GusGus, Іван Дорн, «Бумбокс», «Друга Ріка», Brutto, Ріапобой та інші.

В Одеській філармонії з 8 до 12 червня тривав II Міжнародний музичний фестиваль Odessa Classics, в якому взяли участь відомі музиканти з 10 країн світу.

Фестиваль класичної музики в Одесі проходить за підтримки Міністерства культури України, Одеської обласної адміністрації та Одеської міської ради.

«Цей фестиваль має велике значення для міста, – сказала директор департаменту культури і туризму Одеської міськради Тетяна Маркова. – Він представляє класичний напрям, в якому Одеса справді сильна, виховуючи обдарованих дітей, що стають світовими зірками і потім організують тут концерти та фестивалі. До нас приїжджають музиканти європейського рівня, розуміючи, що отримують гарантії високої якості – в Одесі як мультикультурному місті».

Засновник фестивалю Odessa Classics – відомий одеський піаніст Олексій Ботвінов – зауважив, що успіх фестивалю, інтерес публіки і фахівців дозволяють розраховувати на те, що Одеса починає повертатися на фестивальну карту Європи і готова в недалекому майбутньому зайняти на ній гідне місце.

На урочистому відкритті виступив Бельгійський камерний оркестр із творами Моцарта, Турина, Бартока. Німецький скрипаль Лінус Рот зіграв на скрипці Страдіварі 1703 року, підкоривши зал віртуозним виконанням концерту Вівальді «Пори року». Музикант уперше в Одесі і зізнається, що не очікував такого бурхливого прийому від глядачів.

«Я з дитинства мріяв тут побувати. У мене була вели-

ка книга про найвидатніших скрипалів століття. І багато з них – родом з Одеси. Тому я був щасливий отримати запрошення від Олексія, бо візит у ваше місто – можливість звернутися до джерела великої музики», – підкреслив Лінус Рот.

На скрипці Страдіварі, названої Dancla – на честь французького скрипаля і композитора Шарля Данкля, музикант грає вже 18 років, зазначаючи, що тільки на ній зміг досягти такого високого рівня як виконавець: «Будь-який звук, який я уявляю, можна відтворити на інструменті. Єдина межа – фантазія».

Грандіозним заходом став оркестр камерних оркестрів Бельгії та Одеської філармонії біля Воронцовської колони. Подання відкрили заслужений працівник культури України Роман Бродак та українська телеведуча Марина Леончук, нагадавши глядачам, як багато знаменитих музикантів пов'язані з Одесою.

Солістка Національної опери України Ольга Микитенко і камерний оркестр Одеської філармонії під керівництвом диригента, заслуженого артиста України Ігоря Шаврука виконали композиції з опери «Паяци», арію з «Сільви»,

«Застільну» з опери «Травіата». Перед багатотисячною аудиторією виступив організатор, натхненник фестивалю, народний артист України Олексій Ботвінов.

Соліст концерту open air презентував проект «Музика кохання», де мелодійне опо-

відання побудоване на музиці різних епох – з єдиним драматичним задумом. Зі сцени лунала музика Рахманінова, Моцарта, Шопена. А відеоінсталяції віджей-групи «Відеоматікс» створювали зримі образи на білому тлі Воронцовської колони. Картини романтичного моря, розкішних бальних залів виникали в нічному оазисі концерту, занурюючи глядачів у минуле і майбутнє.

Концерт продовжив Бельгійський камерний оркестр під управлінням Майкла Гуттмана, що підкорив публіку віртуозною грою на скрипці. У програмі оркестру звучала популярна класична музика. Олексій Ботвінов та Майкл Гуттман представили саундтреки відомих композиторів до кінофільмів – Енніо Морріконе, Мішеля Леграна, Астора Г'яццоллі.

Виступ світової зірки першої величини оперного мистецтва, баритона з Німеччини Маттіаса Герне, який виконав твори Ріхарда Вагнера в супроводі камерного оркестру Одеської філармонії під керівництвом Ігоря Шаврука, став унікальною подією для всієї України, враховуючи його щільний концертний графік виступів у найкращих залах світу.

Інна ІЩУК,
 Департамент культури і туризму
 Одеської міськради

фестивалі

■ МЕККА ДЛЯ КІНЕМАТОГРАФІСТІВ

Як завжди, потужно представили на «Мамай-фесті» кінематограф. Відбулася презентація фільму «Голлівуд над Дніпром. Сні Атлантиди», яку провів представник Державного комітету кінематографії Артем Голосов. Власне, картину важко назвати суто документальною – ледь не половину екранного часу займають фрагменти з фільмів таких метрів, як О. Довженко, С. Параджанов, А. Тарковський, Ю. Ілленко та інші. Фільм розповідає про долю села Бучак під Каневом, мальовничі околиці якого стали в 1950–1980 роках меккою для кінематографістів. На жаль, ті часи залишилися лише у спогадах нечисленних старожилів і в кадрах старих фільмів (більшість чарівних пейзажів опинилися під водою після будівництва Канівської ГЕС).

Кам'ячанці старшого віку досі сумують за чудовими плавнями, котрі зникли після будівництва Дніпродзержинського водосховища. Тож круглий стіл на тему «Втрачені ландшафти», що відбувся після фільму, викликав активність аудиторії. Підсумки дискусії такі: за роки радянської влади, та й вже потім, втрачено багато. І коли щось вдається відновити, – це диво, одним із яких є повернення місту його історичної назви. А топоніміка – важлива частина природних і міських ландшафтів.

Представили фільм «Гетьман» про долю славновісного керманича козацтва й Української держави Богдана Хмельницького, створений у 2015 році за сценарієм відомого літератора з сусіднього Дніпра В. Веретенникова.

Другий фестивальний день традиційно став кульмінацією «Мамай-фесту». Щільно насичений подіями, він поступово перетек у «Ніч у музеї». Домінуючим жанром стало образотворче мистецтво – одних виставок відкрилось три. Не відставали й музиканти, представивши низку концертних виступів – від кобзарських піснеспівів до запальних ритмів етно-року. Прихильники інших жанрів – серйозної літератури, кіно і навіть театру – теж не відчували себе обділеними увагою.

Мамай зібрав патріотів

В. БУЛАНОВ

Головною подією останніх днів духовного життя міста Кам'янське (колишній Дніпродзержинськ) та всього регіону, безумовно, став IX Всеукраїнський історико-культурологічний фестиваль «Мамай-фест».

Він проходив на базі Музею історії міста і став місцем проведення численних наукових і творчих заходів, у яких взяли участь представники різних регіонів України, а також української діаспори в Канаді.

Урочисте відкриття Фестивалю організатори присвятили 25-річчю незалежності України. Від імені міської влади учасників та гостей дійства привітав секретар міської ради Олександр Залевський. Він

Майстер-клас

підкреслив особливість фесту, який уперше проходить у місті з поверненою історичною назвою – Кам'янське, і привітав усіх із цією довгоочікуваною подією. Голова фестивального оргкомітету, директор Музею історії міста, кандидат історичних наук Наталія Бу-

ланова відзначила динамічне зростання популярності заходу, присвяченого образу козака Мамаю – легендарного захисника рідної землі, що набув нової актуальності в наші дні, знов затьмарені зовнішньою агресією проти України. Заступник мера Андрій Нестеренко вручив міські нагороди активним учасникам Фестивалю – митцям та науковцям.

Виступали аматорські народні колективи, на примузейній території з першого фестивального дня почала працювати «етнотолока» – майстер-класи з гончарства та інших народних ремесел, ярмарок творів декоративно-прикладного мистецтва тощо.

За традицією, Фестиваль стартував під знаком історич-

На фестивалі

Надихають образи борців

Тема патріотизму, захисту рідної землі, рідної мови і культури стала провідною для багатьох митців, які представили свою творчість на фестивалі.

Однією з найбільш знакових подій «Мамай-фесту» став виступ проректора Львівської національної академії мистецтв Романа Яціва з презентацією своєї книги «Дух лінії», присвяченої нашому видатному землякові, художнику зі світовим ім'ям Робертові Лісовському.

Його перу належить тризуб з мечем, створений на прохання Євгена Коновальця. У роки Другої світової і після її завершення ця емблема прикрашала однострої повстанців УПА, а сьогодні – шеврони бійців українського війська.

Колективна виставка митців із різних регіонів України вразила високим рівнем робіт. Назва «Мамай у просторі і часі» відтворює зміст творів. На більшості з них

Мамай – у класичному вигляді, чи як уособлення незламного духу захисників нашої держави.

Поєднати образи борців за волю України різних просторових і часових вимірів в

емоційну мистецьку композицію спробували учасниці творчої майстерні зі Львова «Мистецька платформа». Представлена ними вистава «Кордон» виконана в рідкісному театральному жанрі вербатім, тобто документальний театр.

У виставі немає традиційних декорацій, єдиний реквізит – сітка, яку плетуть героїні (до речі, протягом усіх фестивальних днів кам'янські активістки волонтерської сотні «Яворина» плели не бутафорські, а справжні маскувальні сітки для бійців АТО; долучитись до цієї справи міг кожен охочий). Зі сцени лунали уривки з листів реальних людей, на долю яких випали тяжкі випробування війною, – бійців ОУН і сьогоднішніх добробатів, повстанських зв'язкових і нинішніх волонтерів, зірваних з рідних місць жертв операції «Вісла» і сучасних біженців зі Сходу.

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

ПІСЛЯМОВА

Кіно, що веде до перемоги

Леся САМІЙЛЕНКО

Кінофестиваль національного виробника «Відкрита ніч. Дубль 19» цьогоріч став святом для шанувальників кіномистецтва в 56-ти містах усього світу.

А в Києві це дійство відбулось уже традиційно – на території «Арт-причалу», що на березі Дніпра.

На свіжому повітрі живеться краще всім, адже це щастя – мати такі розкішні умови для перегляду і водночас відпочинку, який поєднується з інтелектуальним збагаченням.

Тож і не дивно, що так виріс, подорослішав і змужнів цей кінематографічний «націоналіст».

Мабуть, усім ворогам на зло (бо в наш час, на жаль, доводиться думати і про таке) вітчизняний кінематограф триумфально завойовує й позаукраїнські території та все ширше привертає увагу світової спільноти. Нам є чим пишатися і в цій сфері культурного життя держави. І не соромно показати кращі здобутки іншим країнам, які й досі мало знають про нас із кращого боку, і ще менше – про наші глобальні проблеми.

Пишу про це, бо такі думки нав'яз виступ на відкритті фестивалю народної депутатки ВРУ Оксани Корчинської, яка є дійсним координатором медичного волонтерського руху.

Пані Оксана звернулась до кінематографістів із проханням допомогти у зборі документального матеріалу, який би засвідчував про те, що справді відбувається на фрон-

Члени журі

Тихо! Іде пряма трансляція...

ті. Бо, за її словами, коли доводиться виступати перед світовою спільнотою, то розповісти є що, а показати – зась... А цьогорічне нововведення, тобто введення до складу журі політиків, було несподіванкою для багатьох, але симптоматичним сигналом стосовно підсумків конкурсу.

Результат виявився досить передбачуваним та об'єктивним, а змагалися за нього роботи: «Наживо» режисерки Лідії Гужви, «Донбас. Життя попереду» (режисер – Олена Солодовнікова), «Дім» (режисер – Анна Корж), «Рік в Ізюмі» (режисер – Ганна Ярошевич), «Жінки війни. На фронті і в тилу» (режисер –

Марина Шанько (Устюшкіна) та «Волонтери війни» – потужна робота режисерки Юлії Шашкової.

Переміг саме фільм, який був найпереконливішим за фактажем і найцікавішим для всіх, хто розуміє роль волонтерів у наших реаліях. Фільм «Волонтери війни» – це художньо-документальна ода, в якій пієтетне поклоніння волонтерам підтвержене фактами благородства представників цього героїчного руху, котрі викликають у кожній нормальної людини почуття поваги до них, і навіть любов. Адже саме любов є рушійною силою, яка спонукає цих людей бути саме такими у найскладніший час. А ще честь і совість не дозволяють їм байдуже спостерігати. Тож і приз, і оплески в ранковий час фестивалю отримала команда Юлії Шашкової. А ще й операторська робота Юрія Гузінова та Ярослава Пілунського була визнана як найкраща.

Хоча професійне журі конкурсу не зупинилось на фільмі-переможці, кращими визнані ще декілька високохудожніх і яскравих робіт, які можна представити також на

інших фестивалях, навіть світового масштабу.

Цьогоріч партнерами кінофестивалу виступили чеські кінематографісти, працював у складі журі молодий і талановитий чеський режисер Павел Сокуп. А денна фестивална програма починалась із демонстрації кращих здобутків чеського кінематографа. Цікаво! Адже вхід на територію «Арт-причалу» був вільним майже протягом доби, а тих, хто цікавиться кіно, – море.

Тож велелюдним був не лише сам кінофорум, але й нічна програма, що прикувала увагу всіх, кому настільки цікаво, що ж нового з'явилося з-під пера українських кінематографістів, що аж не спиться.

Безсонною була ця ніч і для організаторів, яких представив на відкритті засновник та генеральний директор агенції маркетингових та PR сервісів компанії «Вавілон», кіно та музичний продюсер Андрій Різоль, який очолив Раду меценатів заходу. Коротко й стримано побажав фестивалю процвітання і висловив переконання у тому, що все, що робить його команда, – на краще.

А завершити розповідь про цю незабутню подію хочеться словами ініціатора створення «Відкритої ночі», режисера Михайла Ілленка: «Для чого сьогодні знімати кіно, якщо воно не веде до перемоги!»

Привітали фестиваль і голова Державного агентства України з питань кіно Пилип Ілленко та міністр культури Євген Нищук, котрі побажали великому кораблю підкорення широких просторів і процвітання на рідній, мирній землі.

Дубль 19 Михайла ІЛЛЕНКА

Андрій РІЗОЛЬ – голова ради меценатів

Кіноманія

Газета «Культура і життя»

№ 27 (4702), 1 липня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
 Тел.: +38 (044) 498-23-64;
 +38 (097) 111-17-56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2016 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн
У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс 60969

 Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна договірна
